

Het nieuwe CNME

Globale Verhaallijn

Door: Manon Laterveer-de Beer
Blue Imprint (www.blue-imprint.nl)

Onix | architecten, stedenbouwers en ontwerpers

Introductie

Inleiding

Het Centrum voor Natuur- en Milieu Educatie (CNME) Amersfoort op Landgoed Schothorst gaat vernieuwen. Nabij de huidige locatie van het noodgebouw komt een nieuwe vestiging, die is gefundeerd op een visie van duurzame bouw, inrichting, gebruik en beheer. Onderdeel van de nieuwbouw is een expositieruimte (87 m²).

Workshop

Op 4 november 2013 vond een workshop plaats met belanghebbenden van gemeente Amersfoort om een gezamenlijk vertrekpunt te hebben voor de inhoudsontwikkeling van de expositie. De huidige Globale Verhaallijn is opgesteld op grond van de rapportage¹ van deze workshop en de daaruit voortkomende conclusies.

Globale Verhaallijn

De Globale Verhaallijn is bedoeld voor het maken van inhoudelijke keuzes voor de expositie in het nieuwe CNME. Tevens gaat het om een afbakening van onderwerpen en het aanbrengen van samenhang. Met dit document kan de stap worden gezet richting een ontwerp bureau dat de expositie gaat vormgeven.

Gedetailleerde Verhaallijn

Het advies is om de Globale Verhaallijn na goedkeuring op grond van beschikbare bronnen verder uit te werken tot een Gedetailleerde Verhaallijn. Deze dient als inhoudelijk fundament voor de verdere ontwikkeling van de expositie volgend op het Schetsontwerp, inclusief de overdrachtsmiddelen en het schrijven van publieksteksten.

¹ 'Op weg naar de verhaallijn voor een nieuwe expositie!' Blue Imprint, 14 november 2013

Uitgangspunten

Eerder is vastgesteld dat de expositie een groene uitstraling moet krijgen. Dit betekent dat natuur en landschap centraal staan. De nadruk ligt op de gevarieerde natuurlijke omgeving van Amersfoort, als gevolg van een unieke ligging op het kruispunt van de beboste Utrechtse Heuvelrug, het halfopen kampenlandschap van de Gelderse Vallei en de open veenweide polder van Eemland. Amersfoort zelf vormt als stad een 'rots' voor de natuur, met zijn heel eigen flora en fauna.

De expositie laat de bezoeker ervaren dat de natuur heel dichtbij is. Zelfs dichterbij dan je denkt! Ook in de stad kun je de natuur ervaren, en je kunt ook iets doen om al dat moois te behouden en te beschermen. In de expositie krijg je hart voor de stad, en een oog voor je omgeving. Wát je kunt doen, kom je ook in de expositie te weten. Het onderwerp duurzaamheid – vaak een afstandelijk en onduidelijk containerbegrip – krijgt op een enthousiaste en inspirerende manier inhoud.

Tenslotte staat de expositie van het CNME niet op zichzelf. Waar mogelijk wordt verbinding gelegd met de omgeving op het landgoed. De binnen- en buitenruimte wordt als een samenhangend geheel ervaren en benut.

Waarom, hoe, wat

De expositie communiceert vanuit het waarom, naar hoe en wat. Concreet betekent dit dat de bezoeker bij binnenkomst direct wordt geconfronteerd met de bijzondere natuur van de stad en omgeving. Er wordt aanspraak gemaakt op het hart. Verwondering en enthousiasme staan centraal. Het gevoel wordt opgewekt van: 'hier wil ik bij horen' en 'dit hoort bij mij'.

Introductie

Vanuit 'het geraakt zijn' door het groene Amersfoort, nemen we de bezoeker mee naar achterliggende principes die bepalen hoe die natuur in elkaar zit. Hier wordt aanspraak gemaakt op het hoofd. De bezoeker ontdekt op een laagdrempelige manier waar de diversiteit aan planten en dieren en de verschillende typen landschappen vandaan komen.

Tenslotte ervaren bezoekers dat ze bij het CNME terecht kunnen om te ontdekken hoe ze handen en voeten kunnen geven aan het behoud en versterken van de bijzondere groene waarden van Amersfoort. Hier kunnen ze terecht voor informatie, het opdoen van contacten en krijgen ze vanzelf zin om in actie te komen. Partners uit de stad willen zich graag met het CNME verbinden. Met zo'n enthousiasmerende expositie wordt het nieuwe CNME een soort marktplaats om ideeën met elkaar te delen en om samen te blijven genieten van de Amersfoortse natuur.

Doelgroep

Hoofddoelgroep van de expositie is: gezinnen met jonge kinderen (ca. 6-12 jaar).

Het insteekniveau is voor volwassenen, wat betekent dat de vormgeving niet kinderachtig is (geen kabouters o.i.d.). Door een gelaagd en gevarieerd informatie aanbod (objecten, illustraties, filmpjes, teksten op verschillende leesniveaus, spelletjes e.d.) worden uiteenlopende begripsniveaus afzonderlijk bediend zonder elkaar in de weg te zitten. De mogelijkheid om een aparte kinderlijn te ontwikkelen is in de Globale Verhaallijn meegenomen (zie pag. 139-140).

Tweeledig karakter

Op grond van het voorgaande wordt geconcludeerd dat het karakter van de expositie tweeledig is. Enerzijds hebben we te maken met een expositie die bewoners van Amersfoort een kijkje gunt in de eigen 'achtertuin'. Het biedt informatie over de groene omgeving en wat er te doen valt. In en rond de stadse stenen maak je kennis met onverwachte burens (planten en dieren) die je zomaar kunt tegenkomen als je weet waar je moet kijken. Hierbij hoort een onderdompeling in mooie beelden, echte objecten, verwondering, leuke weetjes en verdiepende informatie. Kortom, we hebben te maken met het karakter van een **bezoekerscentrum**. Als je binnen bent geweest, wil je gauw naar buiten om zelf op onderzoek uit te gaan.

Anderzijds is de expositie gericht op het opwekken van persoonlijke betrokkenheid. We willen mensen enthousiast maken om zelf in actie te komen. En we willen een platform bieden voor groene partijen uit de stad. Ook willen we dat mensen informatie met elkaar kunnen uitwisselen. Hierbij past de sfeer van een **marktplaats**.

Research

Om inzicht te krijgen in de mogelijke onderwerpen voor de Globale Verhaallijn, zijn gesprekken gevoerd met de volgende inhoudsdeskundigen (alfabetische volgorde):

- Renée van Assema (stadsecoloog, gemeente Amersfoort)
- Dimitri van Dam (beleidsadviseur planvorming en accountmanager, Waterschap Vallei en Veluwe)
- Rob Hemmeler (beheerder landgoed Schothorst)

Introductie

- Jagoda Krzystanek (milieuadviseur Duurzaam Bouwen, gemeente Amersfoort)
- Pauline van Norden (adviseur milieucommunicatie, projectleider, gemeente Amersfoort)
- Nelly Swijnenburg (programmamanager Duurzame Ontwikkeling, gemeente Amersfoort)
- Allart Vogelzang (architect, Architectenbureau Onix)

Daarnaast is een oriënterende literatuurstudie uitgevoerd op grond van de bronnen die door bovengenoemde inhoudsdeskundigen zijn aangereikt.

Mindmap

Voordat kon worden begonnen met het schrijven van de Globale Verhaallijn, was het nodig om ordening aan te brengen in hoofd- en bijzaken. Dit is gedaan door middel van een Mindmap (pag. 20), die zodanig is opgezet dat deze kon worden vertaald in een thematiek voor de expositie.

Thematiek

Vervolgens is de Mindmap vertaald naar één schema waarin alle thema's, subthema's en modules in onderlinge samenhang zijn aangegeven. Dit schema is te zien op pag. 22. Doel van het schema is om gedurende de uitwerking van afzonderlijke (sub)thema's en modules het overzicht te bewaren. Er wordt steeds naar teruggekeerd om te laten zien waar het behandelde onderdeel zich tot de rest bevindt.

Vlekkenplan

Het opstellen van een Vlekkenplan (een globale verdeling van de onderwerpen over de ruimte) behoort tot het werk van een ruimtelijk ontwerper. Toch is in deze Globale Verhaallijn hiertoe al een voorstel gedaan (pag. 25). Reden is dat met de opbouw van de verhaallijn rekening is gehouden met de filosofie achter de architectuur van het gebouw. Het gebouw benadrukt de bijzondere ligging op de overgang van een besloten naar een open landschap. Net als een Japanse *Torri* is het een toegang (poort) tot een heiligdom, in dit geval een ode aan het open landschap. Op dezelfde manier heeft de verhaallijn een thematiek met een bepaalde opbouw, die zijn weerslag heeft op de ruimte. Het begint bij de stad, waaiert uit naar de ommelanden en eindigt bij het grote glazen venster, waar het landgoed tot leven komt. Van belang is dat de zichtas door het gebouw behouden blijft. Met behoud van deze achterliggende ideeën staat het de ruimtelijk ontwerper natuurlijk vrij om een eigen interpretatie aan het Vlekkenplan te geven.

Sfeer en bezoekerservaring, kernboodschap

Per (sub)thema en module is een omschrijving gemaakt van de sfeer en bezoekerservaring. Tevens is in kernachtige bewoordingen weergegeven waar het over gaat. Met deze twee ingrediënten moet het mogelijk zijn om over te gaan tot een ruimtelijk ontwerp, en wordt tevens de 'kapstok' aangereikt om de inhoud verder uit te werken in een Gedetailleerde Verhaallijn (zie eerder).

Hierna volgt een korte omschrijving van de thematiek en modules waaruit de Globale Verhaallijn is opgebouwd.

Introductie

Thema: Buur Natuur

Het thema 'Buur Natuur' (pag. 28-102) laat de bezoeker allereerst kennis maken met de natuur van de stad. Van daaruit wordt een verbinding gelegd met het omliggend gebied (drie landschapstypen) en water.

3 subthema's:

- **Amersfoort**
- **Omliggend gebied**
- **Water**

Subthema **Amersfoort** (3 modules)

- De stad als rots
 - Typische stadsbewoners
 - Natuur om de hoek
 - Groene recreatie in en om de stad
- Natuur vandaag (actualiteiten)
- Buren op bezoek

Subthema **Omliggend gebied** (3 modules)

- Landschap
- Planten
- Dieren

Verbindend verhaal: ontstaansgeschiedenis van het hele gebied, onderverdeeld in natuurlijke processen en processen als gevolg van menselijk handelen.

Subthema **Water** (3 modules)

- Samenhang
- Biotopen
- Natte natuur verbinden

Thema: Levend landgoed

In het thema 'Levend landgoed' (pag. 103-130) maakt de bezoeker kennis met de verhalen over het landgoed Schothorst. Met uitzicht op het weidelandschap, omzoomd door eeuwenoude bomen is dit de ultieme plek om weg te dromen naar tijden van toen en na te denken over de toekomst.

3 subthema's:

- **Historie**
- **Dagelijkse dynamiek**
- **Toekomst**

Subthema **Historie** (4 modules)

- Hardwerkende boeren
- Bewoners van een Heerlijkheid
- Dromers tussen het groen
- Grondleggers van de bio-industrie

Subthema **Dagelijkse dynamiek** (3 modules)

- Vraag het de beheerder!
- Vraag het de vrijwilliger!
- Vraag het de bezoeker!

Subthema **Toekomst** (1 module)

- Toekomst

Introductie

Thema: Groene morgen, Amersfoort!

Het thema 'Groene morgen, Amersfoort!' (pag. 131-137) is de 'marktplaats' van de expositie. Dit betekent dat de bezoeker zowel informatie kan krijgen als achterlaten. De subthema's zijn zodanig gekozen dat afzonderlijke doelgroepen aan de hand van aansprekende praktijkvoorbeelden worden geïnspireerd om in actie te komen voor een groen Amersfoort.

5 subthema's:

- **Mijn huis**
- **Mijn school**
- **Mijn werk**
- **Mijn eten**
- **Duurzaam vandaag** (actualiteiten)

Elk subthema bestaat uit 1 module waarin een wisselend aanbod van aansprekende praktijkvoorbeelden wordt gegeven (mogelijke bron: Stadsberichten).

Kinderlijn

Gezien het gelaagde informatie aanbod van de expositie is de ontwikkeling van een aparte kinderlijn niet noodzakelijk. Immers, door de hele ruimte worden kinderen met objecten (aanraken) en spelletjes op hun eigen niveau aangesproken (zonder dat dit hinderlijk is voor pubers en volwassenen). Toch bestaat de mogelijkheid om in de expositie een plek in te richten die voor jonge kinderen een gevoel geeft van een 'eigen honk in het CNME' te hebben. De raamzijde met uitzicht op het weiland is hiervoor een zeer geschikte plek. Hier is de beleving van buiten te zijn maximaal ('venster op het open landschap'), en kan een spannende verbinding worden gelegd met de buitenruimte. Voor een mogelijke invulling hiervan, zie pag. 139-140.

Verhalende architectuur

Met de bespreking van de thema's 'Buur Natuur', 'Levend Landgoed' en 'Groene morgen, Amersfoort!' zijn we er nog niet. Het nieuwe gebouw van het CNME heeft namelijk ook zélf een verhaal te vertellen. Met zijn duurzame bouw, inrichting, gebruik en beheer loopt het nieuwe CNME voorop in ontwikkelingen van passief bouwen. Zowel voor inwoners van Amersfoort als voor groene groepen en ondernemers (bouwsector) zijn deze verhalen het waard om onder de aandacht te brengen.

In het Vlekkenplan wordt een suggestie gedaan waar de verhalen over het gebouw een plek kunnen krijgen (pag. 146). Behalve een plek in de expositieruimte, past het ook om de verhalen te verdelen over de binnen- en buitenruimte van het hele gebouw, al naar gelang een fysieke plek het aanknopingspunt biedt om een bepaald verhaal te vertellen. Het verdient aanbeveling om tijdens de bouw rekening met deze verhalen te houden, zodat bijvoorbeeld een inkijkje wordt gegund in de isolatie en constructie zodat deze onderdeel worden van de bezoekerservaring.

Voor de verhalen over het gebouw zijn twee modules gedefinieerd (pag. 144-176):

- **Gebouw als ecosysteem**
- **Green Points**

De module 'Gebouw als ecosysteem' biedt een samenhangend verhaal waarin duidelijk wordt dat omgevingsfactoren en gebruikers van het gebouw een dynamische wisselwerking met elkaar hebben. De 'Green Points' vormen onderdeel van een ontdekkingstocht langs duurzame plekken van het gebouw, binnen én buiten!

Introductie

Nieuwe naam

Gezien de ontwikkelingen wordt aanbevolen om in overweging te nemen een nieuwe naam voor het CNME te bedenken. Een naam die nieuwsgierig maakt en aansluit op de inhoud en doelstellingen van het nieuwe centrum. In aansluiting op de hier gepresenteerde inhoud luidt het voorstel voor de nieuwe naam als volgt:

Het Groene Huis van Amersfoort

Buiten in de Stad

'Het Groene Huis van Amersfoort' is een naam die het duurzame karakter van het gebouw onderstreept en invulling geeft aan het platform dat er wordt geboden voor mensen met een groen hart. Of het nu een natuurliefhebber betreft, een ondernemer, ouder, kind of leraar: iedereen is en wordt hier enthousiast over de natuur en voelt zich gestimuleerd om de waarden van onze groene omgeving te behouden en te versterken.

De slogan '**Buiten in de Stad**' is een beknopte weergave van de boodschap die in de expositie wordt uitgedragen. Het buiten – de natuur – is in de stad dichterbij dan je denkt. Landgoed Schothorst, en het stadspark waar het deel van uitmaakt, is een uniek groen gebied in de achtertuin van de inwoners van Amersfoort. Een plek waar je van de natuur kunt genieten en op een speelse manier van alles over planten, dieren en het landschap kunt ontdekken. Daarnaast heeft de stad ook een relatie met de omgeving, het buitengebied. De relatie tussen de stad, haar bewoners en de natuur staan in de expositie centraal.

Tot slot

Op 13 februari 2014 is deze Globale Verhaallijn gepresenteerd aan leden van de projectgroep. Het is met veel enthousiasme ontvangen. De verschillende disciplines zijn er goed in vertegenwoordigd en op een duidelijke manier met elkaar in verband gebracht. Dit document vormt een uitstekende basis om de volgende stap in de realisatie van de expositie te maken: de aanbesteding voor het ruimtelijk ontwerp.

De volgende aandachtsgebieden werden genoemd:

- Zorg ervoor dat de groene groepen zich voldoende kunnen profileren, in het thema 'Groene Morgen, Amersfoort!' (pag. 131-137) of in de cursusruimte, maar houd zelf de regie.
- Geef het stadspark ergens een plek. Dit kan in het thema 'Levend Landgoed', door tevens een medewerker/omwonende van het Stadspark een podium te geven in 'Vragen staat vrij' (zie pag. 103-130).
- Bij onderdeel 'Vragen staat vrij' ook ruimte bieden voor betrokkenheid via sociale activering.
- Het aantal 'Green Points' (pag. 156-176) is wellicht te veel. Kijk welke punten van het gebouw het meest geschikt zijn om uit te werken.
- Randvoorwaarde voor ontwerper is: flexibiliteit. Zorg dat de inhoud flexibel kan worden aangepast.
- Is de plek voor de wisselexpositie wel groot genoeg? (zie pag. 140 'Seizoensmenu'). Misschien meer mogelijkheden voor wisselende inhoud door de hele expo heen, maar bewaak de beheersbaarheid in de exploitatie.
- Zorg ervoor dat in de uitwerking door de hele expositie heen aantrekkelijke spelletjes e.d. voor (jonge) kinderen komen.

Globale Verhaallijn

Uitgangspunten expositie

- Groene uitstraling (natuur en landschap)
- Gevarieerde natuur en landschap Amersfoort e.o. staat centraal
- Natuur is dichtbij
- Duurzaamheid – handelingsperspectieven
- Samenhang binnen-buitenruimte

Globale Verhaallijn

Uitgangspunten expositie

- Communiceren vanuit WAAROM via HOE naar WAT

Globale Verhaallijn

Uitgangspunten expositie

- Communiceren vanuit **WAAROM** via HOE naar WAT

Startpunt expositie > bijzondere natuur en landschap van Amersfoort laten zien en ervaren > gevoel opwekken van 'hier wil ik bij horen' en 'dit hoort bij mij' (**DAAROM!**) > verwondering en enthousiasme centraal.

Globale Verhaallijn

Uitgangspunten expositie

- Communiceren vanuit WAAROM via **HOE** naar WAT

Vanuit 'het geraakt zijn' door het groene Amersfoort > naar de vraag **HOE** die natuur in elkaar zit > over de grens van de stad heen kijken > diversiteit aan planten en dieren, verschillende typen landschappen.

Globale Verhaallijn

Uitgangspunten expositie

- Communiceren vanuit **WAAROM** via **HOE** naar **WAT**

Vanuit besef dat Amersfoort en omgeving uniek zijn > enthousiasme en betrokkenheid opwekken om groene waarden te behouden en te versterken > '**WAT** kan ik doen?'

Globale Verhaallijn

Uitgangspunten expositie

- Communiceren vanuit **WAAROM** via HOE naar WAT

Hart

Globale Verhaallijn

Uitgangspunten expositie

- Communiceren vanuit **WAAROM** via **HOE** naar **WAT**

Hart

Hoofd

Globale Verhaallijn

Uitgangspunten expositie

- Communiceren vanuit **WAAROM** via **HOE** naar **WAT**

Hart

Hoofd

Handen

Globale Verhaallijn

Doelgroep

- Gezinnen met jonge kinderen (6-12 jaar)
- Insteekniveau volwassenen (niet kinderachtig)
- Gelaagde informatie
- Aparte kinderlijn

Globale Verhaallijn

Wat voor tentoonstelling is het?

Bewoners Amersfoort kijkje geven in eigen 'achtertuin':

- Informatie bieden over groene omgeving en wat er te doen valt.
- Daarbij hoort: 'Close encounter' met onverwacht burens – planten en dieren die je kunt tegenkomen zodra je de deur uitstapt – mooie afbeeldingen, filmpjes, echte objecten – leuke weetjes en feiten, verwondering – verdiepende informatie.

➤ Karakter van een **bezoekerscentrum**.

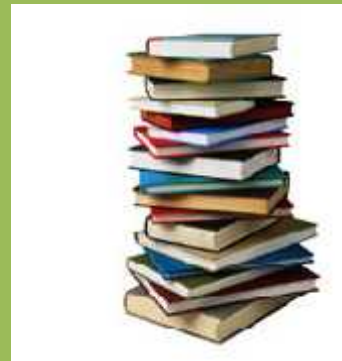
Globale Verhaallijn

Maar ook...

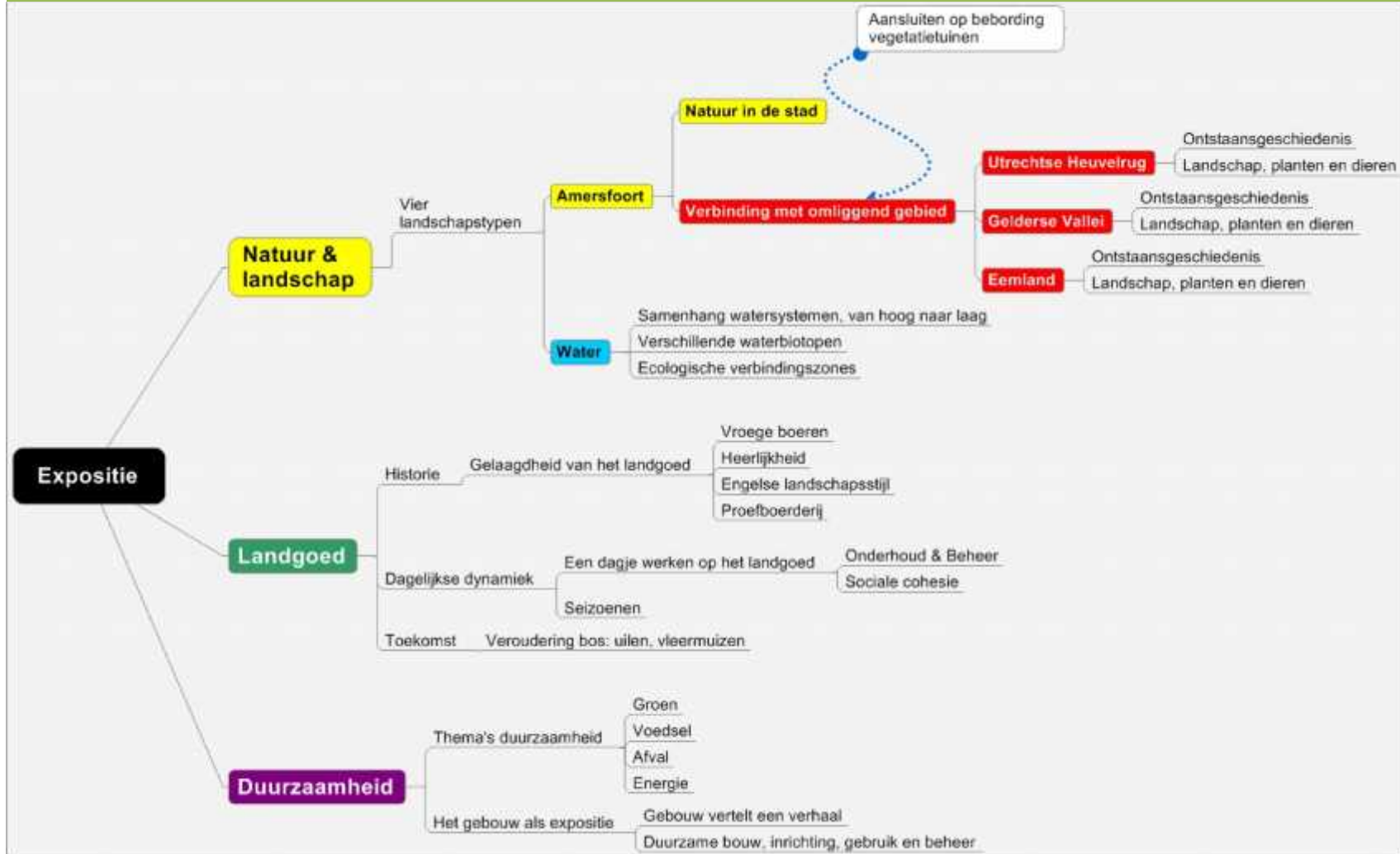
- Opwekken van persoonlijke betrokkenheid.
 - Enthousiasmeren om in actie te komen.
 - Platform voor groene partijen uit de stad.
 - Informatie uitwisseling.
- Karakter van een **marktplaats**.

Van hieruit...

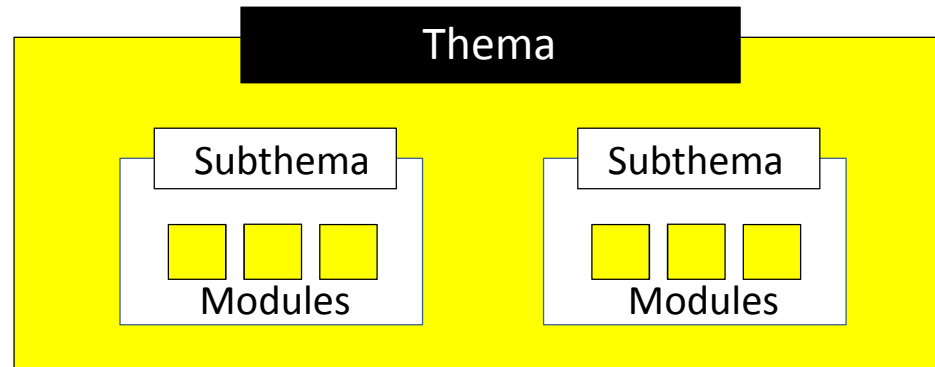
de research ingedoken...

Ordering stories

Vertalen naar expositie

Inhoud in samenhang

Buur Natuur

Amersfoort

Omliggend gebied

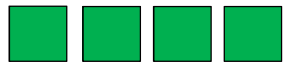
Ontstaansgeschiedenis

Water

Levend landgoed

Historie

Dagelijkse dynamiek

Toekomst

Groene morgen, Amersfoort!

Mijn huis

Mijn school

Mijn werk

Mijn eten

Duurzaam vandaag

Rekening houden met...

Architectuur gebouw

Benadrukt bijzondere ligging
op overgang van besloten naar open landschap.

Onix | architecten, stedenbouwers en ontwerpers

Rekening houden met...

Architectuur gebouw

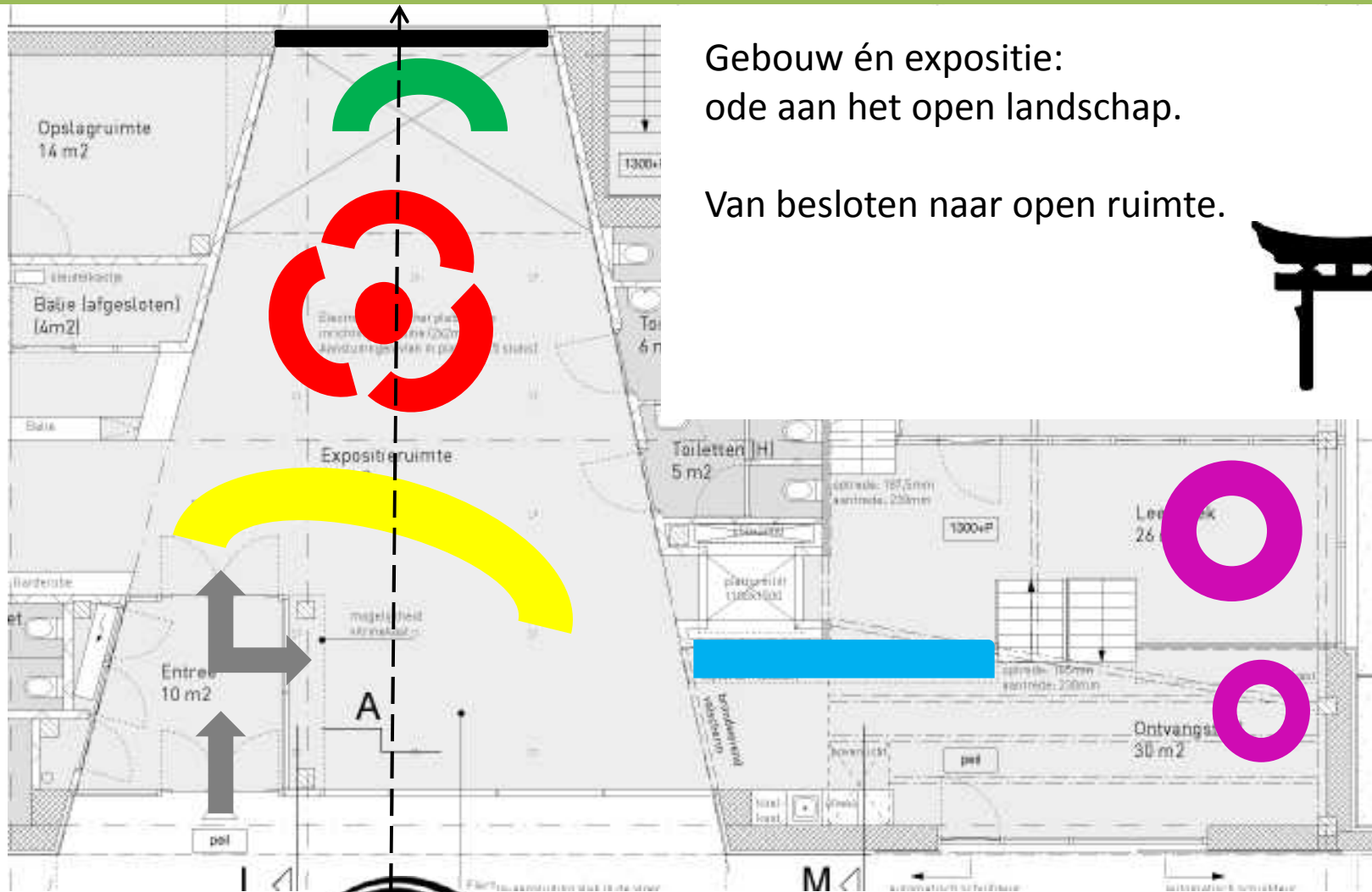
Ode aan het open landschap.
Doortrekken in expositie...

Onix | architecten, stedenbouwers en ontwerpers

Vlekkenplan

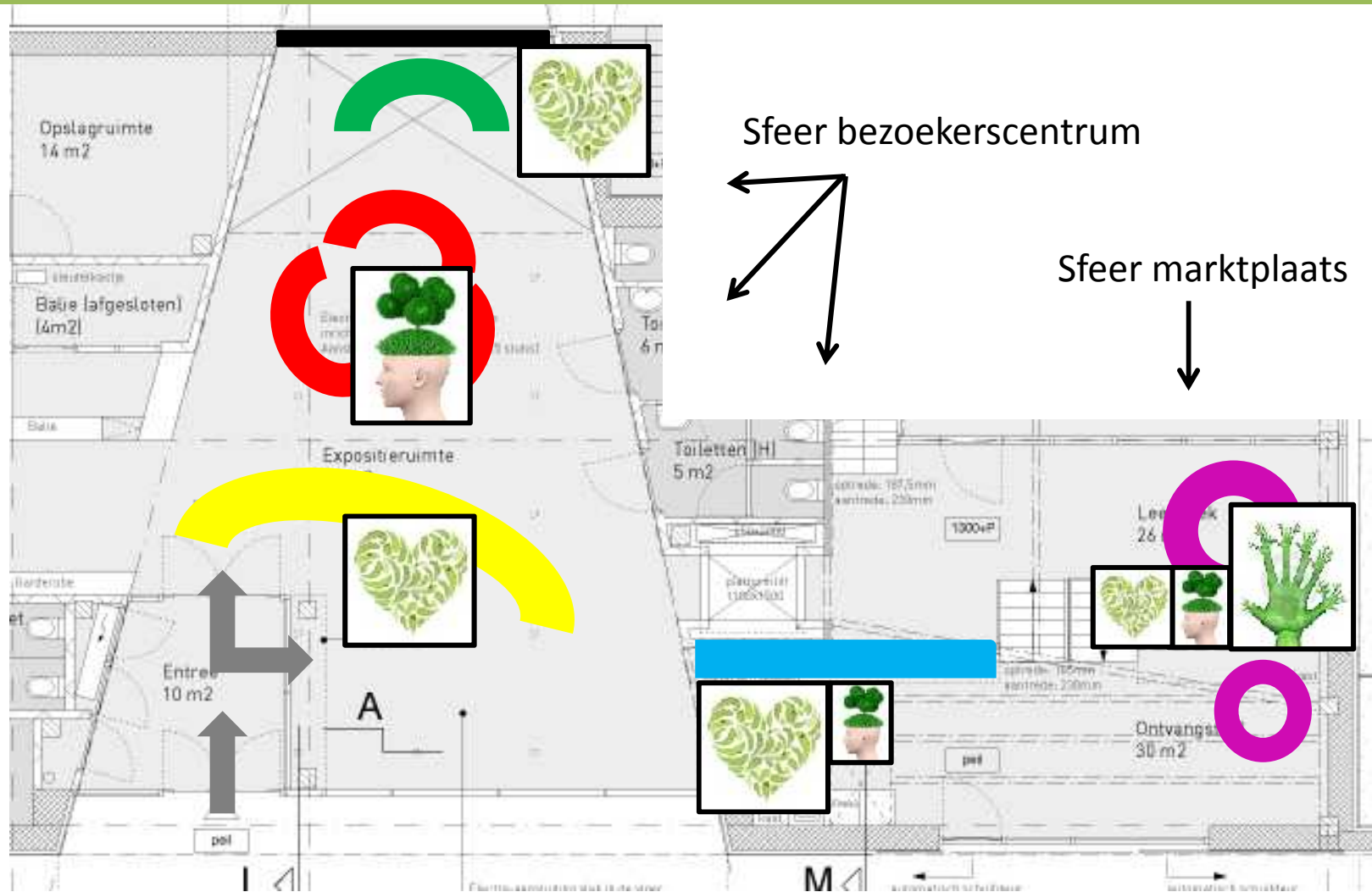

Gebouw én expositie:
ode aan het open landschap.

Van besloten naar open ruimte.

Vlekkenplan

Inhoud in samenhang

Buur Natuur

Amersfoort

Omliggend gebied

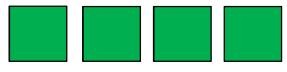
Ontstaansgeschiedenis

Water

Levend landgoed

Historie

Dagelijkse dynamiek

Toekomst

Groene morgen, Amersfoort!

Mijn huis

Mijn school

Mijn werk

Mijn eten

Duurzaam vandaag

Inhoud in samenhang

Buur Natuur

Amersfoort

Omliggend gebied

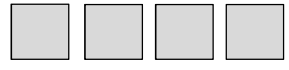
Ontstaansgeschiedenis

Water

Levend landgoed

Historie

Dagelijkse dynamiek

Toekomst

Groene morgen, Amersfoort!

Mijn huis

Mijn school

Mijn werk

Mijn eten

Duurzaam vandaag

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Amersfoort

3 modules:

De stad als rots

Natuur vandaag (actualiteiten)

Buren op bezoek

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Amersfoort

3 modules:

De stad als rots

Natuur vandaag (actualiteiten)

Buren op bezoek

Sfeer en bezoekerservaring

- Ontmoetingen met planten en dieren uit de stad, dichtbij huis.
- Echte objecten (aanraken), mooie beelden.
- Leuke feiten en weetjes.
- Inspirerend, koester de natuur in de stad.
- *'Wat heeft mijn stad een mooie natuur!'*

Kernboodschap

Stadse stenen kun je vergelijken met rotsen in de natuur.

Door steden te bouwen, trekken we bijzondere soorten aan die gewoonlijk in berggebieden leven.

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Amersfoort

3 modules:

De stad als rots

Natuur vandaag (actualiteiten)

Buren op bezoek

Typische stadsbewoners in hun omgeving

Sfeer en bezoekerservaring

- Ontmoetingen met planten en dieren uit de stad, dichtbij huis.
- Echte objecten (aanraken), mooie beelden.
- Leuke feiten en weetjes.
- Inspirerend, koester de natuur in de stad.
- *'Wat heeft mijn stad een mooie natuur!'*

Kernboodschap

Stadse stenen kun je vergelijken met rotsen in de natuur.

Door steden te bouwen, trekken we bijzondere soorten aan die gewoonlijk in berggebieden leven.

Typische stadsbewoners: o.a. gierzwaluw, gele helmblom, huismus.

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Amersfoort

3 modules:

De stad als rots

Natuur vandaag (actualiteiten)

Buren op bezoek

Typische stadsbewoners in hun omgeving

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Amersfoort

3 modules:

De stad als rots

Natuur vandaag (actualiteiten)

Buren op bezoek

Natuur om de hoek

Vul je postcode in en kijk welke planten en dieren bij jou in de buurt wonen!

3818 GP

Oranjelaan (bij Stichtse Rotonde)

Zandhagedis

Roodborsttapuit

Hooibeestje

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Amersfoort

3 modules:

De stad als rots

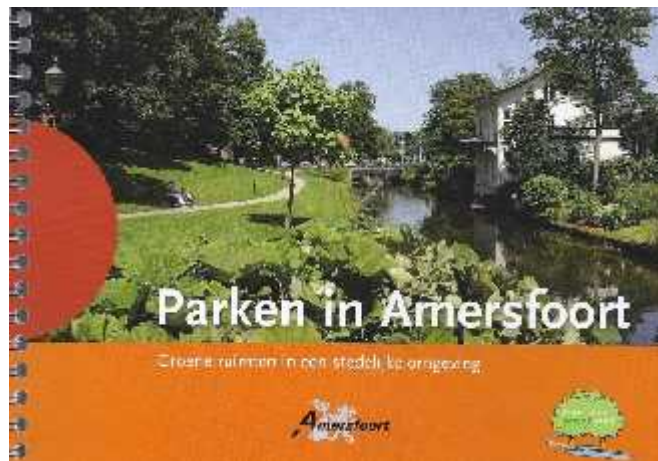
Natuur vandaag (actualiteiten)

Buren op bezoek

Groene recreatie in en om de stad

Bijvoorbeeld:

- Bomenwandeling
- Wandeling van CNME naar Meander Medisch Centrum
- Parken en plantsoenen
- ...

13.02.2014

Blue Imprint - Gemeente Amersfoort

34

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Amersfoort

3 modules:

De stad als rots

Natuur vandaag (actualiteiten)

Buren op bezoek

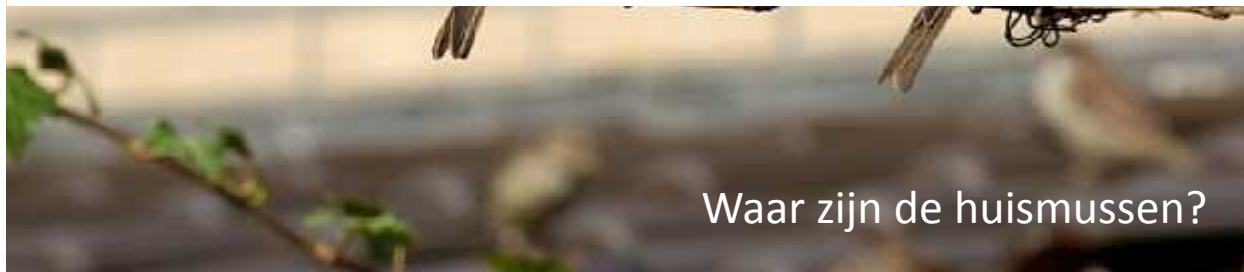
Sfeer en bezoekerservaring

- Actualiteiten, dynamisch en verrassend.
- Uitnodigend om doorheen te zappen (ook terug in de tijd).
- Activerend (Groene agenda, vrijwilligerswerk, verenigingen e.d.).
- *'Ik ben net lid geworden van de Vogelwerkgroep!'*

Kernboodschap

In Amersfoort kun je van alles aan de natuur beleven.

Mussenproject

Vogelwerkgroep Amersfoort

En andere activiteiten m.b.t.
natuur in Amersfoort
(bron: Stadsberichten)

Excl. landgoed Schothorst!
(krijgt aparte plek)

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Amersfoort

3 modules:

De stad als rots

Natuur vandaag (actualiteiten)

Buren op bezoek

Sfeer en bezoekerservaring

- Spoorzoeken, ontdekkingen doen, aanraken.
- Mooie beelden, echte objecten.
- Relatie leggen tussen natuur in de stad en omliggend gebied.
- *'Oh, nou snap ik waar die ijsvogel vandaan komt!'*

Kernboodschap

Amersfoort ligt op het kruispunt van de beboste Utrechtse Heuvelrug, het halfopen landschap van de Gelderse Vallei en de open veenweidepolder Eemland. **Dit zorgt voor een verscheidenheid aan planten en dieren in onze stad die ons vanuit de aangrenzende gebieden komen opzoeken.**

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Amersfoort

3 modules:

De stad als rots

Natuur vandaag (actualiteiten)

Buren op bezoek

Sfeer en bezoekerservaring

- Spoorzoeken, ontdekkingen doen, aanraken.
- Mooie beelden, echte objecten.
- Relatie leggen tussen natuur in de stad en omliggend gebied.
- *'Oh, nou snap ik waar die ijsvogel vandaan komt!'*

Kernboodschap

Amersfoort ligt op het kruispunt van de beboste Utrechtse Heuvelrug, het halfopen landschap van de Gelderse Vallei en de open veenweidepolder Eemland. Dit zorgt voor een verscheidenheid aan planten en dieren in onze stad die ons vanuit de aangrenzende gebieden komen opzoeken.

Deze komt terug!

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Amersfoort

3 modules:

De stad als rots

Natuur vandaag (actualiteiten)

Buren op bezoek

Sfeer en bezoekerservaring

- Spoorzoeken, ontdekkingen doen, aanraken.
- Mooie beelden, echte objecten.
- Relatie leggen tussen natuur in de stad en omliggend gebied.
- *'Oh, nou snap ik waar die ijsvogel vandaan komt!'*

Kernboodschap

Amersfoort ligt op het kruispunt van de beboste Utrechtse Heuvelrug, het halfopen landschap van de Gelderse Vallei en de open veenweidepolder Eemland. **Dit zorgt voor een verscheidenheid aan planten en dieren in onze stad die ons vanuit de aangrenzende gebieden komen opzoeken.**

Typische soorten langs de randen van de stad:
o.a. haas, zandhagedis, ijsvogel.

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Amersfoort

3 modules:

De stad als rots

Natuur vandaag (actualiteiten)

Buren op bezoek

Sfeer en bezoekerservaring

- Spoorzoeken, ontdekkingen doen, aanraken.
- Mooie beelden, echte objecten.
- Relatie leggen tussen natuur in de stad en omliggend gebied.
- *'Oh, nou snap ik waar die ijsvogel vandaan komt!'*

Kernboodschap

Amersfoort ligt op het kruispunt van de beboste Utrechtse Heuvelrug, het halfopen landschap van de Gelderse Vallei en de open veenweidepolder Eemland. **Dit zorgt voor een verscheidenheid aan planten en dieren in onze stad die ons vanuit de aangrenzende gebieden komen opzoeken.**

Typische soorten langs de randen van de stad:
o.a. haas, zandhagedis, ijsvogel.

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Amersfoort

3 modules:

De stad als rots

Natuur vandaag (actualiteiten)

Buren op bezoek

Buren uit Eemland

Inhoud in samenhang

Buur Natuur

Amersfoort

Omliggend gebied

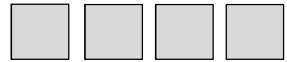
Ontstaansgeschiedenis

Water

Levend landgoed

Historie

Dagelijkse
dynamiek

Toekomst

Groene morgen, Amersfoort!

Mijn huis

Mijn school

Mijn werk

Mijn eten

Duurzaam
vandaag

Thema: **Buur Natuur**

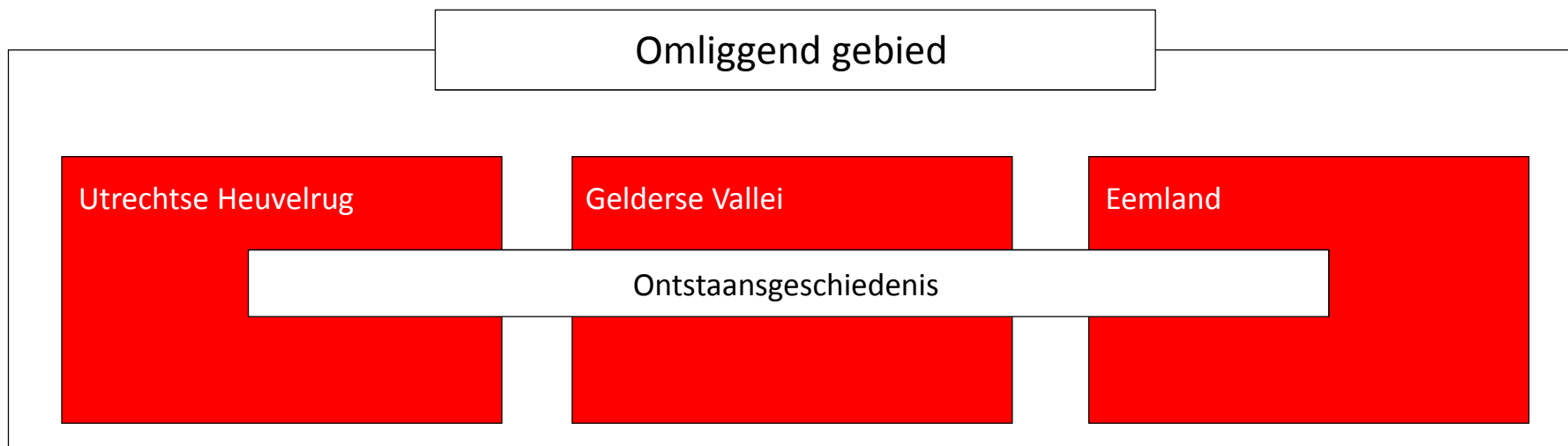
Subthema: Omliggend gebied

3 modules:

Landschap

Planten

Dieren

Thema: **Buur Natuur**

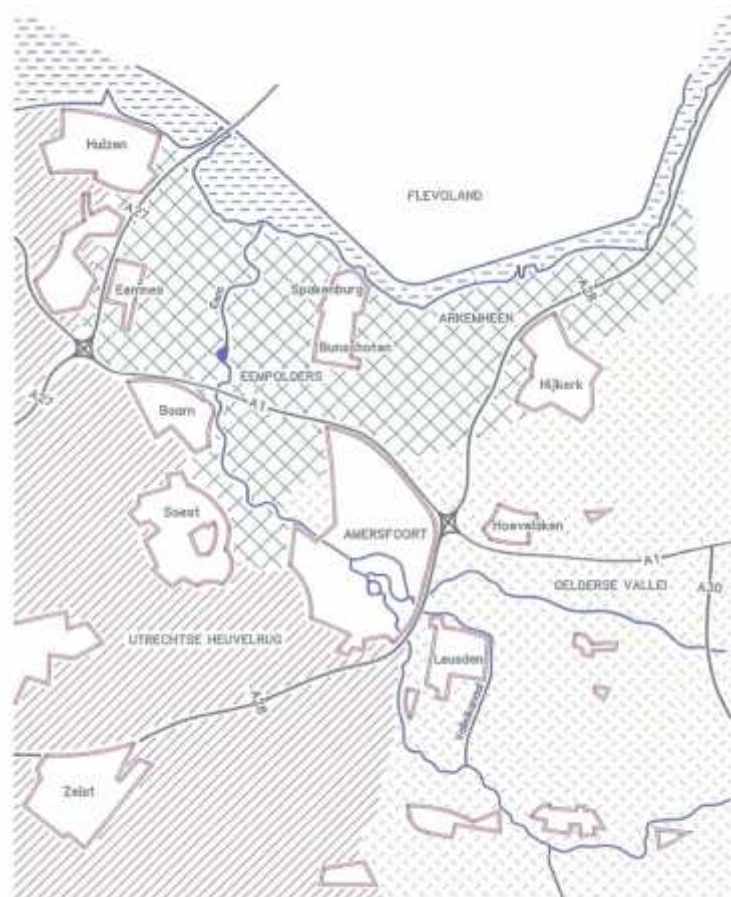
Subthema: Omliggend gebied

3 modules:

Landschap

Planten

Dieren

Sfeer en bezoekerservaring

- Uitstapje maken buiten de stad.
- Informatief, verdiepend.
- Mooie beelden, genieten van schoonheid en rust.
- Inzicht krijgen in verschillende landschappen en hun flora en fauna.
- *'De volgende keer ga ik eens een wandeling maken op de Utrechtse Heuvelrug!'*

Kernboodschap

Amersfoort ligt op het kruispunt van de beboste Utrechtse Heuvelrug, het halfopen landschap van de Gelderse Vallei en de open veenweidepolder Eemland.

Dit zorgt voor een gevarieerde natuur niet ver van onze stad.

● Utrechtse Heuvelrug ● Gelderse Vallei ● Eemland

13.02.2014

Blue Imprint - Gemeente Amersfoort

43

Thema: **Buur Natuur**

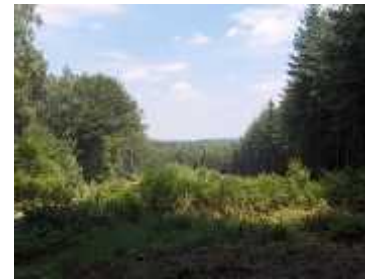
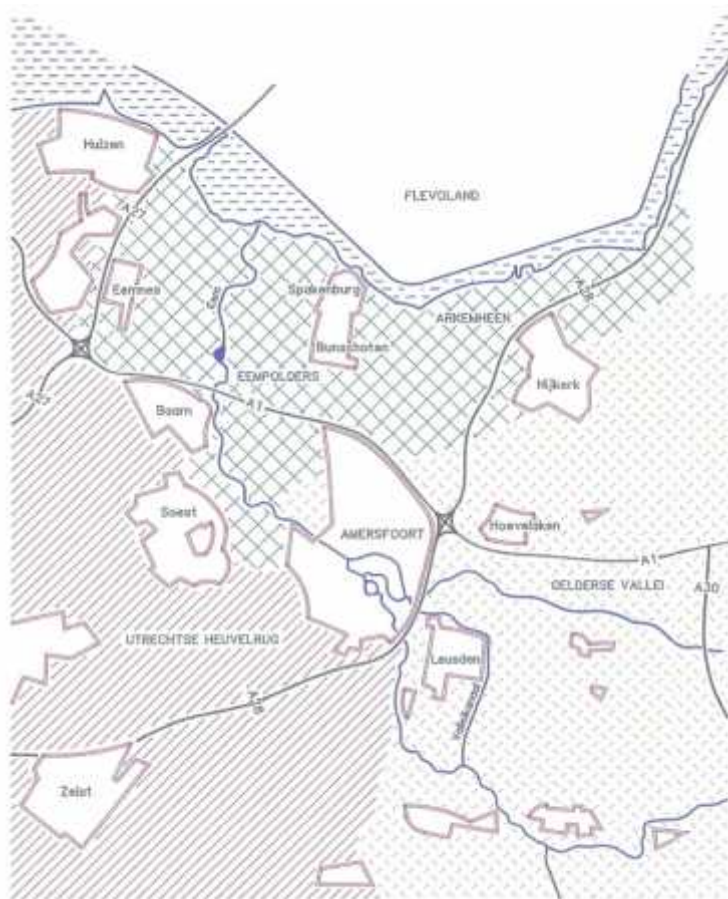
Subthema: Omliggend gebied

3 modules:

Landschap

Planten

Dieren

Utrechtse Heuvelrug

Gelderse Vallei

Eemland

● Utrechtse Heuvelrug ● Gelderse Vallei ● Eemland

13.02.2014

Blue Imprint - Gemeente Amersfoort

44

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Omliggend gebied

3 modules:

Landschap

Planten

Dieren

Utrechtse Heuvelrug

Sfeer en bezoekerservaring

- Mooie beelden, genieten van schoonheid en rust.
- Typering landschap: **hoog en droog.**
- *'Leuk om met de kinderen op vakantie naar toe te gaan!'*

Kernboodschap

De Utrechtse Heuvelrug is een zandmassief, grotendeels bedekt met naaldbossen. Na de Veluwe is dit het grootste aaneengesloten bosgebied van Nederland. De beslotenheid van de bossen wordt afgewisseld door heidevelden, vennen en stuifzanden, en de parkachtige aanleg van buitenplaatsen.

Dichte Bossen.

Open heidevelden.

Vennen en stuifzanden.

Buitenplaatsen (Birkhoven).

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Omliggend gebied

3 modules:

Landschap

Planten

Dieren

Utrechtse Heuvelrug

Dichte bossen:

- Globale omschrijving
- Mooie sfeerbeelden
- Recreatie (wandelroutes e.d.)

Dichte Bossen.

Open heidevelden.

Vennen en
stuifzanden.

Buitenplaatsen
(Birkhoven).

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Omliggend gebied

3 modules:

Landschap

Planten

Dieren

Gelderse Vallei

Sfeer en bezoekerservaring

- Mooie beelden, genieten van schoonheid en rust.
- Typering landschap: **verrassend veelzijdig**.
- *'Wat een afwisselende natuur!'*

Kernboodschap

De Gelderse Vallei is een kleinschalig, gevarieerd landschap met heggen, houtwallen, kleine boerenerven en akkers (kampenlandschap). Er zijn subtiele hoogteverschillen en beken die het landschap doorsnijden.

Heggen en houtwallen.

Kleine boerenerven.

Subtiele hoogteverschillen.

Heiligenbergerbeek.

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Omliggend gebied

3 modules:

Landschap

Planten

Dieren

Gelderse Vallei

Heggen en houtwallen.

Kleine boerenerven.

Subtiële hoogteverschillen.

Heiligenbergerbeek.

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Omliggend gebied

3 modules:

Landschap

Planten

Dieren

Eemland

Sfeer en bezoekerservaring

- Mooie beelden, genieten van schoonheid en rust.
- Typering landschap: **het lege land**.
- *'Heerlijk om uit te waaien!'*

Kernboodschap

Eemland bestaat voornamelijk uit veenweidegebied, gekenmerkt door extreme openheid en weidse vergezichten, nauwelijks onderbroken door bebouwing of begroeiing.

Slagenverkaveling.

Wielen.

De Eem.

Randmeren. 49

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Omliggend gebied

3 modules:

Landschap

Planten

Dieren

Eemland

Slagenverkaveling.

Wielen.

De Eem.

Randmeren. 50

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Omliggend gebied

3 modules:
Landschap
Planten
Dieren

Verbinding leggen met de vegetatietuin

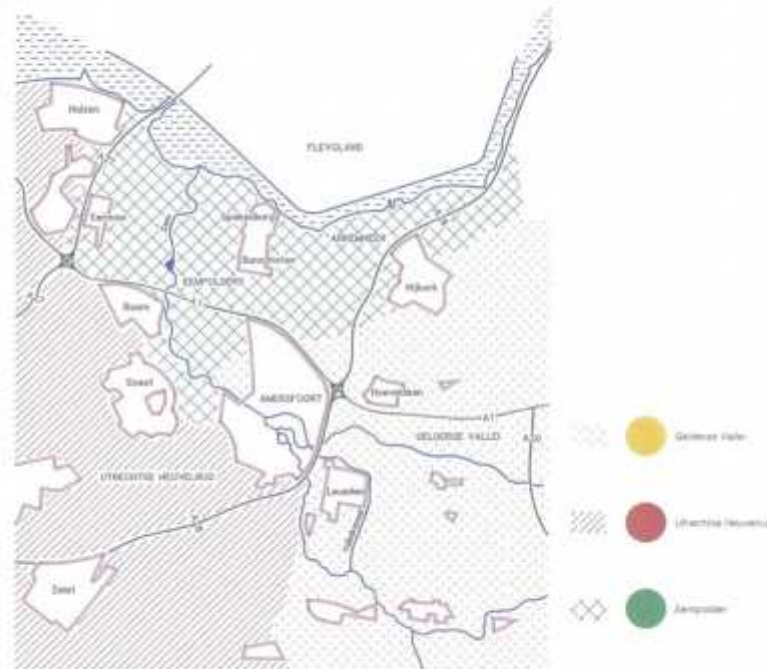
Vegetatietuin

In de omgeving van Amersfoort zijn drie verschillende landschappen te vinden: de Utrechtse Heuvelrug, de Gelderse Vallei en de Eemskloof met polder Arkenheem. Deze drie landschappen zijn hiernaast in kleur aangegeven.

Door de verhoogde invloed van de mens worden de natuurlijke vegetaties in deze landschappen in hun voortbestaan bedreigd. In deze vegetatietuin (wilde plantentuin) hebben juist de bedreigde of inmiddels verdwenen vegetaties, zoals de vochtige heiden en de schrale, droge- en natte graslanden een plekje gekregen.

De kenmerkende vegetatietypen of plantengemeenschappen van deze drie landschappen zijn in deze tuin bij elkaar gebracht. Aan de kleur op het begeleidende bordje kunt u zien waar het vegetatietype voorkomt of vroeger is voorgekomen.

De stenen muren in deze tuin zijn gemetseld met stro. Dit is een specie op kalkbasis. Hier kunnen muurplanten op groeien die voor de grachtmuren in de binnenstad van Amersfoort kenmerkend zijn. In de ronde waterbakken kunt u verschillende soorten waterplanten van dichtbij bekijken.

Voor informatie: Centrum voor Natuur- en Milieu-Educatie 'Landgoed Schothorst'

13.02.2014

Blue Imprint - Gemeente Amersfoort

51

Infobord buiten
- Indeling gebieden

N.B. Vegetatietuin =
jargon....

Alternatief:
Wilde plantentuin

Verbinding leggen met de vegetatietuin

Droge graslanden

Voorkomen

Droge graslanden (borstelgraslanden) zijn te vinden op de Utrechtse Heuvelrug bijvoorbeeld in Den Treek en op De Vlasakkers, maar ook in wegebermen en langs spoorlijnen.

Grondsoort

Droge, schrale zandgrond, grof zand en grind.

Algemeen

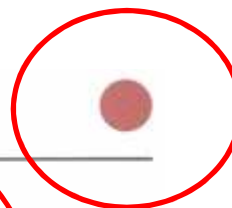
Droge graslanden komen vooral voor op plaatsen waar ook droge heide te vinden is of in wegebermen.

Als droge graslanden niet beheerd worden door begrazen of maaien, veranderen zij uiteindelijk in heide en vervolgens in bos. Op de Utrechtse Heuvelrug is dat dan meestal het Eiken-Berkenbos.

In wegebermen die vervuilen door de invloed van bemesting, gemotoriseerd verkeer, te vaak maaien e.d., treden al gauw plantensoorten op als Boeren-wormkruid, St. Janskruid, Gewoon struisgras, Vissbekje, Avondkotskoeksbloem en Zachte dravik.

Plantensoorten

Schapegras
Buntgras
Vogelpootje
Zandmuur
Knolboterbloem
Muizoorpje
Akkerhoornbloem
Gewone hoornbloem
Zandhoornbloem
Schapezuring
Reukgras
Grasklokje
Zandblauwtje
Kleine ooievaarsbek
Schermhavikskruid
Pitzegge
Gewoon struisgras
Klein tasjeskruid
St. Janskruid
Hazepootje
Muurpeper

Infobord buiten
- Indeling vegetatie

- Plantennamen zonder illustraties
- Geen terugkoppeling naar overzicht

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Omliggend gebied

3 modules:
Landschap
Planten
Dieren

Verbinding leggen met de vegetatietuin

- Bremstruweel
- Droge graslanden
- Droge heide
- Vochtige heide op lemig zand

Sfeer en bezoekerservaring

- Informatief, zelf opzoeken, interessante weetjes, mooie beelden.
- Verwonderen over soortenrijkdom.
- Ontdekken dat de plantengroei per landschapstype verschilt.
- *'Wat leuk, al die verschillende planten!'*

Kernboodschap

Rondom Amersfoort komt een gevarieerde plantengroei voor.
Die variatie hangt samen met de landschappen.

Oevervegetatie dotterverbond
Oevervegetatie op zeeklei

-
-
-

- Utrechtse Heuvelrug
- Gelderse Vallei
- Eemland

13.02.2014

Blue Imprint - Gemeente Amersfoort

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Omliggend gebied

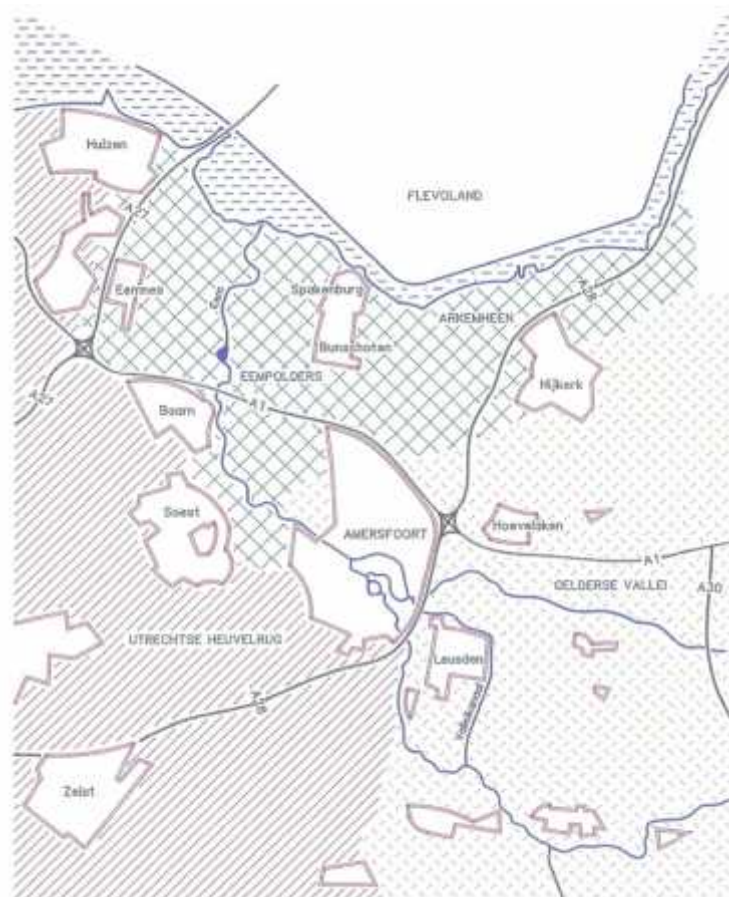
3 modules:

Landschap

Planten

Dieren

Verbinding leggen met de vegetatietuin

- Bremstruweel
- Droge graslanden
- Droge heide
- Vochtige heide op lemig zand
- Stinzenplanten
- Eiken-berkenbos
- Eiken-beukenbos
- Doornstruweel
- Wilgenbroekstruweel
- Vochtige heide op veen
- Oevervegetatie moerasspireaverbond
- Wilgenstruweel
- Elzenbroekbos
- Oevervegetatie dotterverbond
- Oevervegetatie op zeeklei
- Bermvegetaties

Info binnen

- Overzicht herhalen
- Keuze vegetatie
- Verdiepende info

● Utrechtse Heuvelrug ● Gelderse Vallei ● Eemland

13.02.2014

Blue Imprint - Gemeente Amersfoort

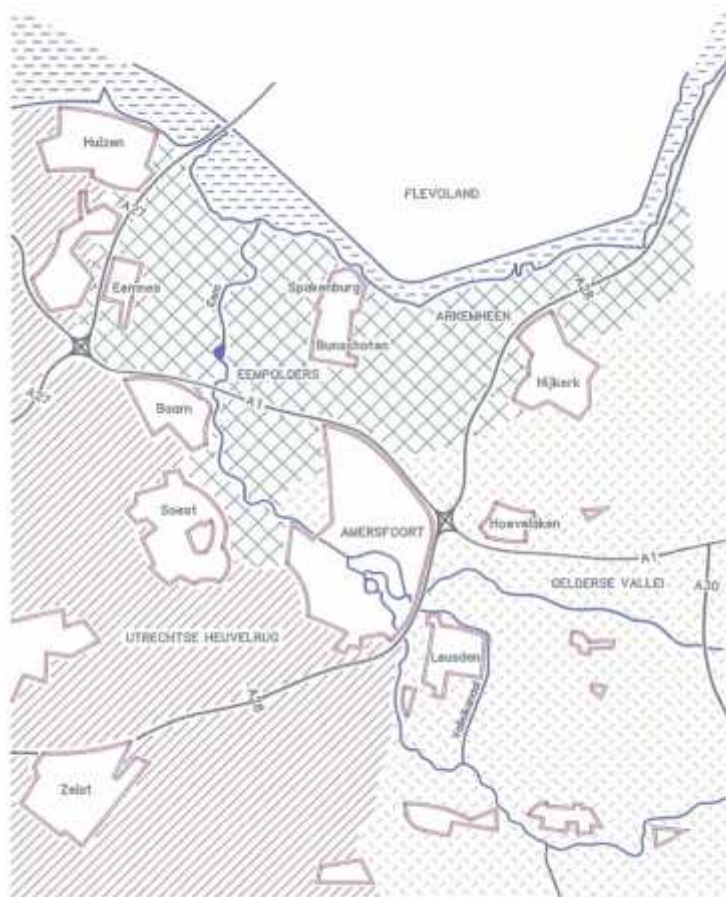
54

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Omliggend gebied

3 modules:
Landschap
Planten
Dieren

Verbinding leggen met de vegetatietuin

- **Bremstruweel** ←
 - Droge graslanden
 - Droge heide
- Vochtige heide op lemig zand
- Stinzenplanten
- Eiken-berkenbos
- Eiken-beukenbos
- Doornstruweel
- Wilgenbroekstruweel
- Vochtige heide op veen
- Oevervegetatie moerasspireaverbond
- Wilgenstruweel
- Elzenbroekbos
- Oevervegetatie dotterverbond
- Oevervegetatie op zeeklei
- Bermvegetaties

Info binnen

- Overzicht herhalen
- Keuze vegetatie
- Verdiepende info

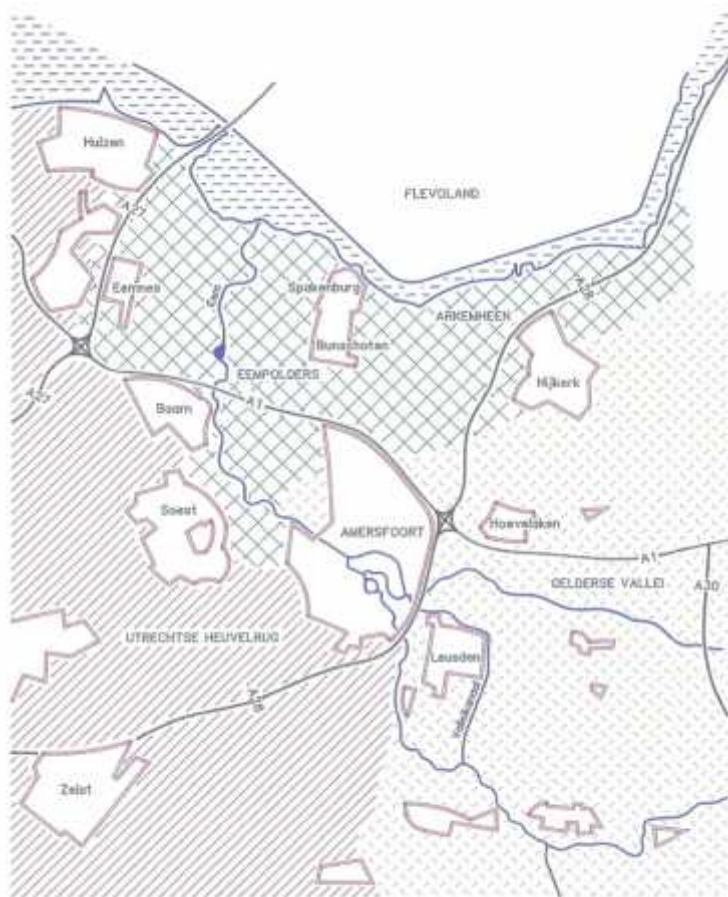
● Utrechtse Heuvelrug ● Gelderse Vallei ● Eemland

13.02.2014

Blue Imprint - Gemeente Amersfoort

55

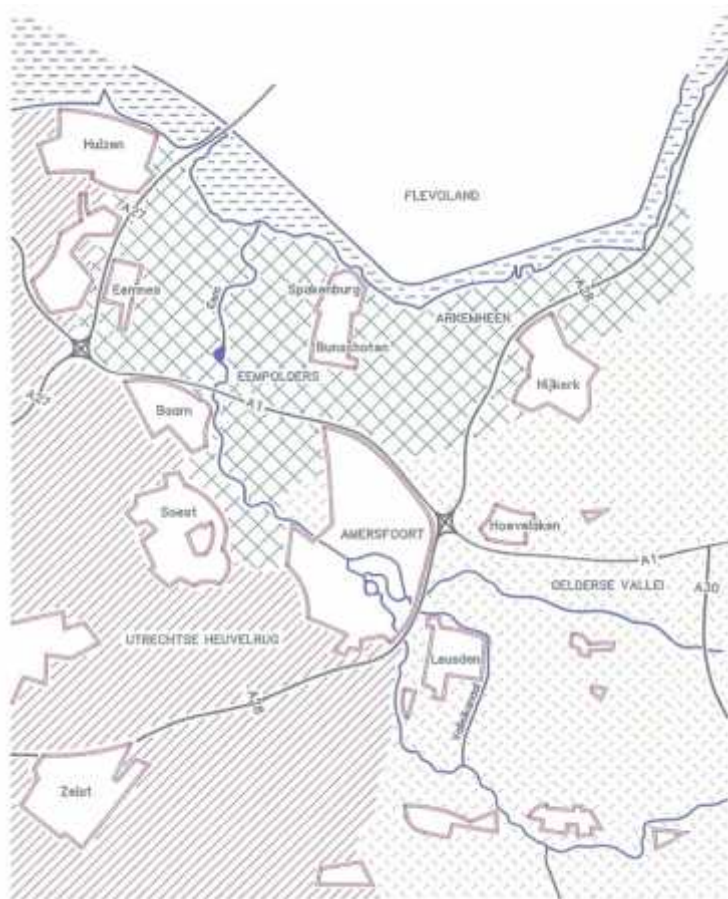
Verbinding leggen met de vegetatietuin

- **Bremstruweel** ←
 - Droge graslanden
 - Droge heide
- Vochtige heide op lemig zand
- Stinzenplanten
- Eiken-berkenbos
- Eiken-beukenbos
- Doornstruweel
- Wilgenbroekstruweel
- Vochtige heide op veen
- Oevervegetatie moerasspireaverbond
- Wilgenstruweel
- Elzenbroekbos
- Oevervegetatie dotterverbond
- Oevervegetatie op zeeklei
- Bermvegetaties

Verbinding leggen met de vegetatietuin

- **Bremstruweel** ←
 - Droge graslanden
 - Droge heide
- Vochtige heide op lemig zand
- Stinzenplanten
- Eiken-berkenbos
- Eiken-beukenbos
- Doornstruweel
- Wilgenbroekstruweel
- Vochtige heide op veen
- Oevervegetatie moerasspireaverbond
- Wilgenstruweel
- Elzenbroekbos
- Oevervegetatie dotterverbond
- Oevervegetatie op zeeklei
- Bermvegetaties

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Omliggend gebied

3 modules:

Landschap

Planten

Dieren

Bremstruweel

Planten van het **bremstruweel** groeien op zure, voedselarme, vrij droge zandgrond. Ze hebben open plekken nodig.

Brem:

Algemene
kenmerken

Leuke weetjes

Bijzonderheden

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Omliggend gebied

3 modules:

Landschap

Planten

Dieren

Sfeer en bezoekerservaring

- Informatief, zelf opzoeken, interessante weetjes, mooie (bewegende) beelden.
- Verwondering over soortenrijkdom.
- Ontdekken dat de dieren per landschapstype verschillen.
- *'Wat leuk, al die verschillende dieren!'*

Kernboodschap

In de landschappen rondom Amersfoort komen verschillende dieren voor.
Die variatie hangt samen met de landschappen.

● Utrechtse Heuvelrug ● Gelderse Vallei ● Eemland

13.02.2014

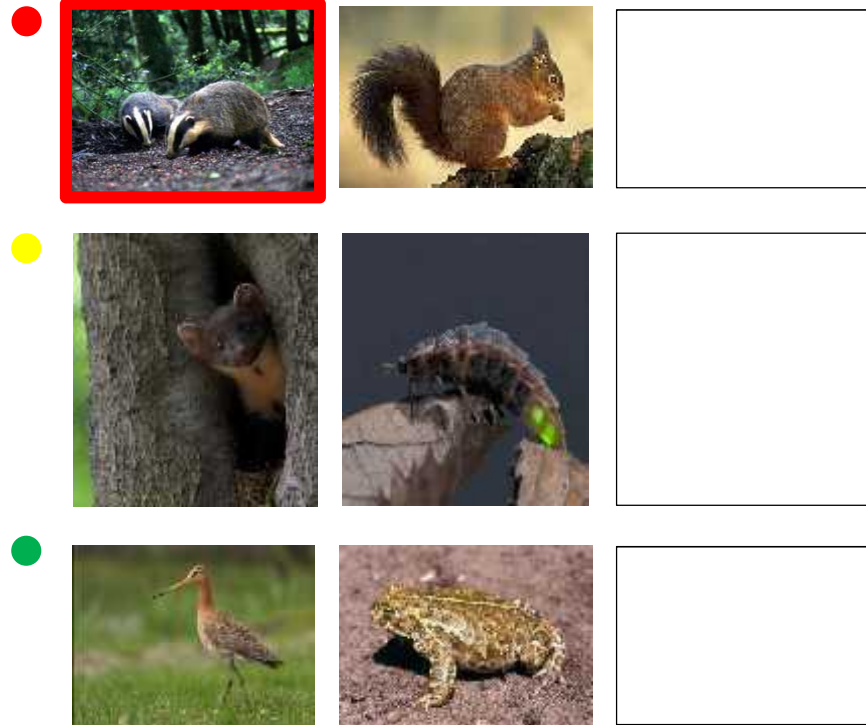
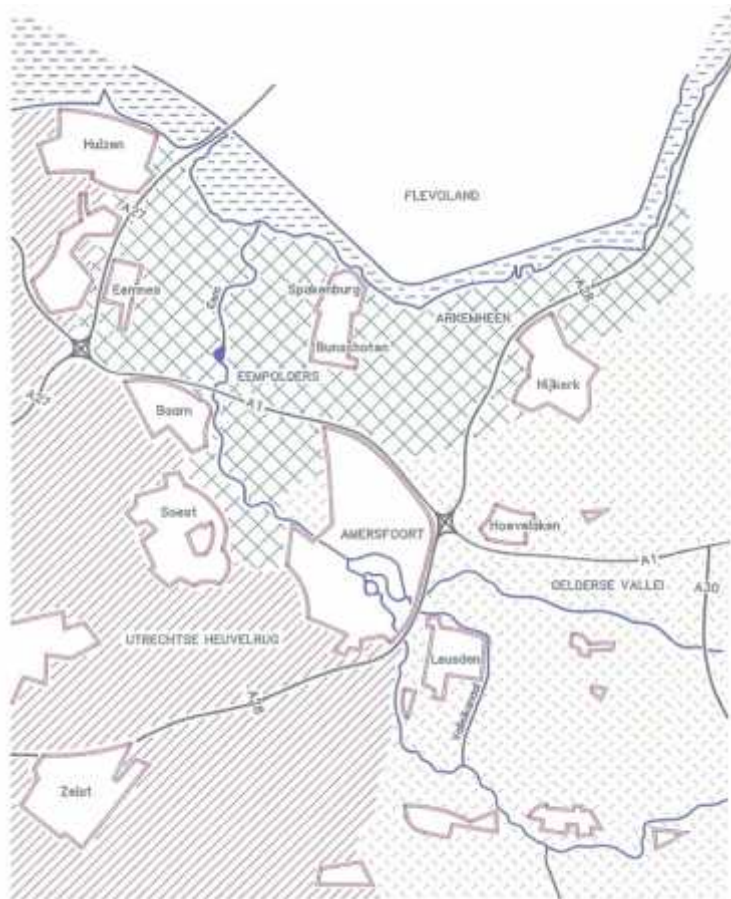
Blue Imprint - Gemeente Amersfoort

59

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Omliggend gebied

3 modules:
Landschap
Planten
Dieren

● Utrechtse Heuvelrug ● Gelderse Vallei ● Eemland

13.02.2014

Blue Imprint - Gemeente Amersfoort

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Omliggend gebied

3 modules:

Landschap

Planten

Dieren

Das

Waar kun je hem vinden?

Hoe leeft hij?

Leuke weetjes,
bijzondere feiten

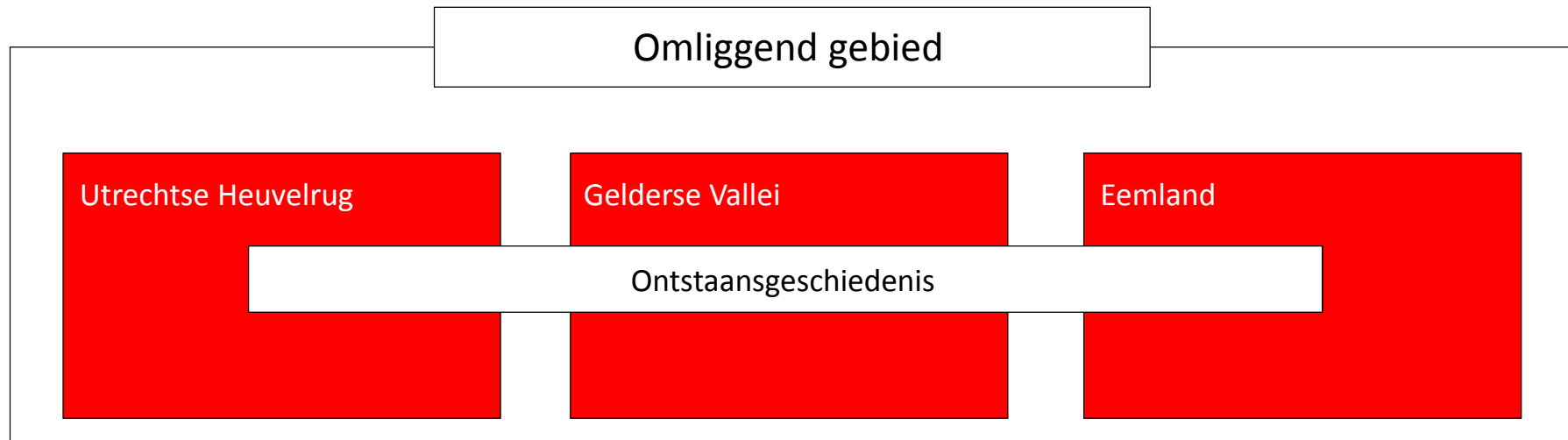
Thema: Buur Natuur

Subthema: Omliggend gebied

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Omliggend gebied

Thema: Buur Natuur

Subthema: Omliggend gebied

Ontstaansgeschiedenis

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Omliggend gebied

Ontstaansgeschiedenis

Sfeer en bezoekerservaring

- Iconen als dragers van verhalen over veranderend landschap.
- Onderscheid natuurkrachten – mensenhanden.
- Interactief (stap voor stap door de tijd).
- Verdieping zoeken.
- *'Wat woon ik in Amersfoort op een bijzondere plek!'*

Kernboodschap

Amersfoort ligt op het kruispunt van de beboste Utrechtse Heuvelrug, het halfopen landschap van de Gelderse Vallei en de open veenweidepolder Eemland. **Dit landschap is gevormd door natuurlijke krachten én door mensenhanden, een proces dat 200.000 jaar geleden begon.**

Natuurkrachten

Mensenhanden

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Omliggend gebied

Het verhaal van de Amersfoortse kei

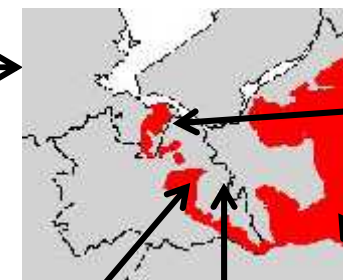
Souvenir uit de ijstijd!

Ontstaansgeschiedenis

Stap 1: 200.000 jaar geleden – Saalien ijstijd

Een ijskap duwt als een enorme bulldozer de grond voor zich uit. De Utrechtse Heuvelrug (**stuwwal**) en Gelderse Vallei (**vlak gebied**) worden geboren.

't Gooi

Utrechtse Heuvelrug

Hoge Veluwe

Gelderse Vallei

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Omliggend gebied

Icoon

Ontstaansgeschiedenis

Stap 2: 100.000 jaar geleden – Eemien ijstijd

Er heerst een poolklimaat, waarbij nauwelijks plantengroei mogelijk is. Mammoeten grazen op de Nederlandse toendrasteppen. Door de gure wind worden **dekzanden** in de Gelderse Vallei afgezet.

Dekzandruggen in de Gelderse Vallei

Thema: **Buur Natuur**

icoon

Subthema: Omliggend gebied

Ontstaansgeschiedenis

Stap 3: 10.000 jaar geleden – einde van de laatste ijstijd

Een warmer en vochtiger klimaat. De poolwoestijn verandert in een gesloten bos. Op de Utrechtse Heuvelrug ontspringen **beken** die via het laaggelegen gebied van de Gelderse Vallei en Eemland afwateren naar de Zuiderzee. Waar de beken bij elkaar komen vormen ze de **Eem**.

De elementen van het huidige landschap zijn gevormd:
Utrechtse Heuvelrug, Gelderse Vallei, dekzanden,
Eem en Eemland

Thema: Buur Natuur

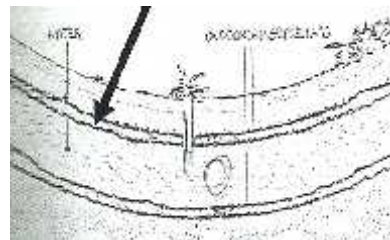
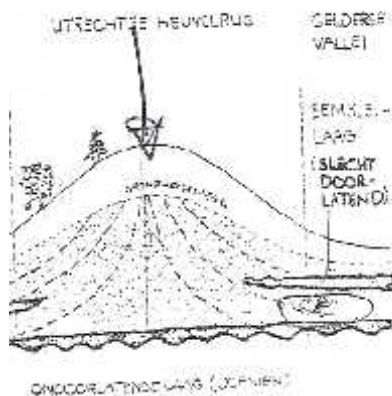
Subthema: Omliggend gebied

Ontstaansgeschiedenis

Stap 4: 800 jaar geleden – ondiep binnenmeer en veenvorming

In het hart van Nederland ligt een **ondiep binnenmeer** waar zich veenpakketten vormen. Door het stijgen van de zeespiegel worden het veen vrijwel geheel weggeslagen. De Zuiderzee ontstaat, die regelmatig de Eemvallei binnendringt en **vruchtbare klei** afzet op het veen (Eemklei).

Drinkwater dankzij de Eemklei!

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Omliggend gebied

Ontstaansgeschiedenis

Stap 5: ontginningsgeschiedenis –
opsplitsen naar Utrechtse Heuvelrug > Gelderse Vallei > Eemland
(= volgorde van ontginning)

Iconen: personages die in die tijd leefden (nog keuzes maken!)

Luchtfoto's laten landschap lezen aan de hand van ontginningsgeschiedenis

Thema: **Buur Natuur**

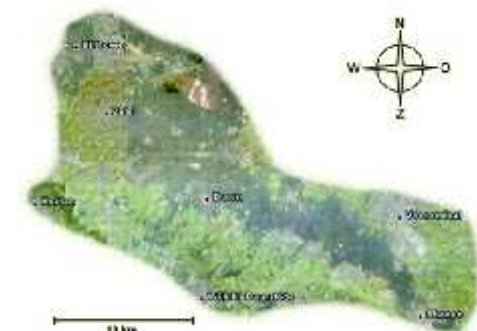
Subthema: Omliggend gebied

Ontstaansgeschiedenis

Utrechtse Heuvelrug

- Jagers-verzamelaars (10.000 jr geleden)
- Vroege boer (2.000 jr geleden)
- Bisschop Willibrord (695 na Chr.)
- Schapenboer (middeleeuwen)
- Landheer Vorstelijke buitenplaats (17^e eeuw – Franse barok)
- Landheer buitenplaats Stichtse Lustwarande (19^e eeuw – Engelse landschapstijl)
- Boer tabaksplantage Willem III bij Elst (18^e en 19^e eeuw)

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Omliggend gebied

Ontstaansgeschiedenis

Gelderse Vallei

- Boer (11^e eeuw – kampongingen, engen – hogere delen)
- Kasteelheer Stoutenburg (1259 – moerassen als fel omstreden grensgebied)
- Boer (12^e en 13^e eeuw – cope ontginningen, strook ontginningen – lagere delen)
- Gilles van Schoonebeke (16^e eeuw, veenaafgravingen, stichter Veenendaal)
- Arbeider (1651 aanleggen Slaperdijk om Rijn te beteugelen)
- Soldaat Grebbelinie (1744)
- Landheer buitenplaats Den Treek (19^e eeuw)

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Omliggend gebied

Ontstaansgeschiedenis

Eemland

- Boer bij Coelhorst (8^e eeuw – eerste ontginningen overgang zand/veen – engen)
- Utrechtse bisschop (11^e eeuw – ontginning veen – strokenverkaveling)
- Boer (12^e eeuw – boerderij op terp: ‘pollen’ – overstroming Zuiderzee)
- Inwoner Eemnes (1340 – verhuizing van Eem naar Wakkerendijk – dreiging Zuiderzee)
- Arbeider (13^e en 14^e eeuw – grensconflicten – aanleg Laak en Gooijergracht)
- Visser Spakenburg (1932 – aanleg Afsluitdijk – effect op visserij)
- Boer (1943 – ruilverkaveling)

Inhoud in samenhang

Buur Natuur

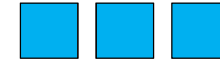
Amersfoort

Omliggend gebied

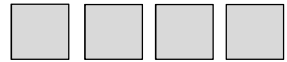
Ontstaansgeschiedenis

Water

Levend landgoed

Historie

Dagelijkse dynamiek

Toekomst

Groene morgen, Amersfoort!

Mijn huis

Mijn school

Mijn werk

Mijn eten

Duurzaam vandaag

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Water

Uitgangspunt:
Drie aquaria met verschillende biotopen uit Amersfoort en omgeving.

Ter inspiratie: Bezoekerscentrum Nieuwkoopse Plassen, Natuurmonumenten.

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Water

Sfeer en bezoekerservaring

- Aquaria met echte waterplanten en vissen, aangevuld met beeldmateriaal overig waterleven.
- Schoonheid, verwondering, verstillling.
- Informatief, leuke feiten en weetjes.
- *'Prachtig, net een levend schilderij. Ik kan hier uren naar kijken!'*

Kernboodschap

Amersfoort ligt op het kruispunt van de beboste Utrechtse Heuvelrug, het halfopen landschap van de Gelderse Vallei en de open veenweidepolder Eemland. Door **verloop van hoog naar laag** stroomt water via **beken** en **stadswater** naar de **rivier** de Eem. Water kent geen grenzen, het verbindt de stad met de omgeving er omheen. Elke waterbiotoop heeft zijn eigen flora en fauna, wat zorgt voor veel variatie.

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen

Natte natuur verbinden

Sfeer en bezoekerservaring

- Aquaria met echte waterplanten en vissen, aangevuld met beeldmateriaal overig waterleven.
- Schoonheid, verwondering, verstillling.
- Informatief, leuke feiten en weetjes.
- *'Prachtig, net een levend schilderij. Ik kan hier uren naar kijken!'*

Kernboodschap

Amersfoort ligt op het kruispunt van de beboste Utrechtse Heuvelrug, het halfopen landschap van de Gelderse Vallei en de open veenweidepolder Eemland. Door **verloop van hoog naar laag** stroomt water via **beken** en **stadswater** naar de **rivier** de Eem. Water kent geen grenzen, het verbindt de stad met de omgeving er omheen. Elke waterbiotoop heeft zijn eigen flora en fauna, wat zorgt voor veel variatie.

Thema: **Buur Natuur**

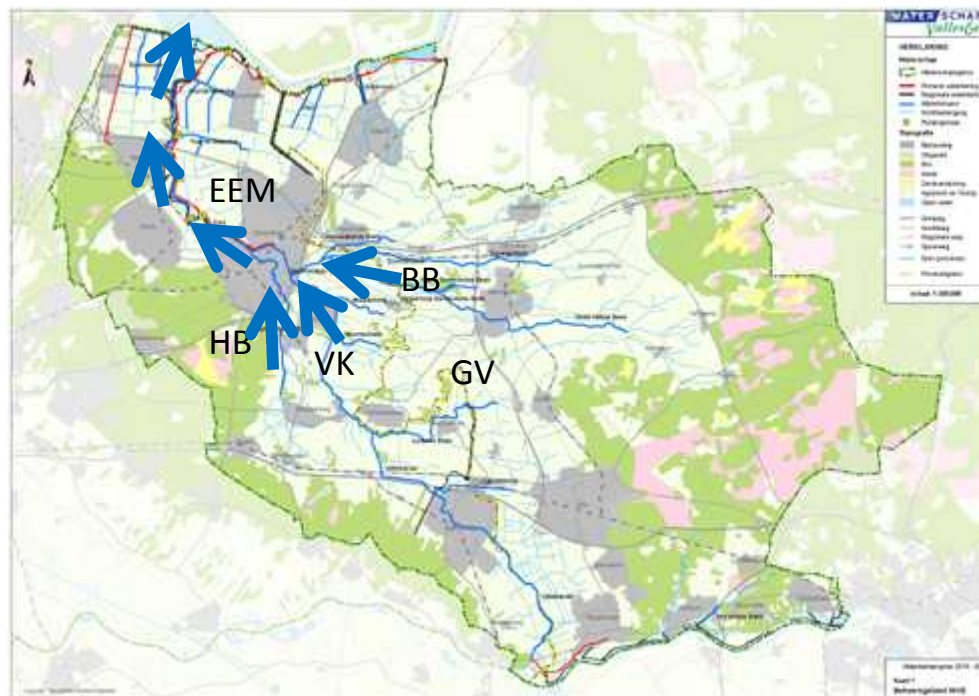
Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen

Natte natuur verbinden

De aquaria worden visueel verbonden met een waterkaart van de omgeving van Amersfoort. Hierin de samenhang tussen beken, stadswater en rivier laten zien => water stroomt van hoog naar laag.

Vanuit de Gelderse Vallei (GV) stromen de Barneveldsebeek (BB) en Heiligenbergerbeek (HB) de stad in.

Via het water in de stad en het Valleikanaal (VK) stroomt het water naar de Eem.

Alle water dat via de stad gaat, mondt uit in de randmeren.

Thema: **Buur Natuur**

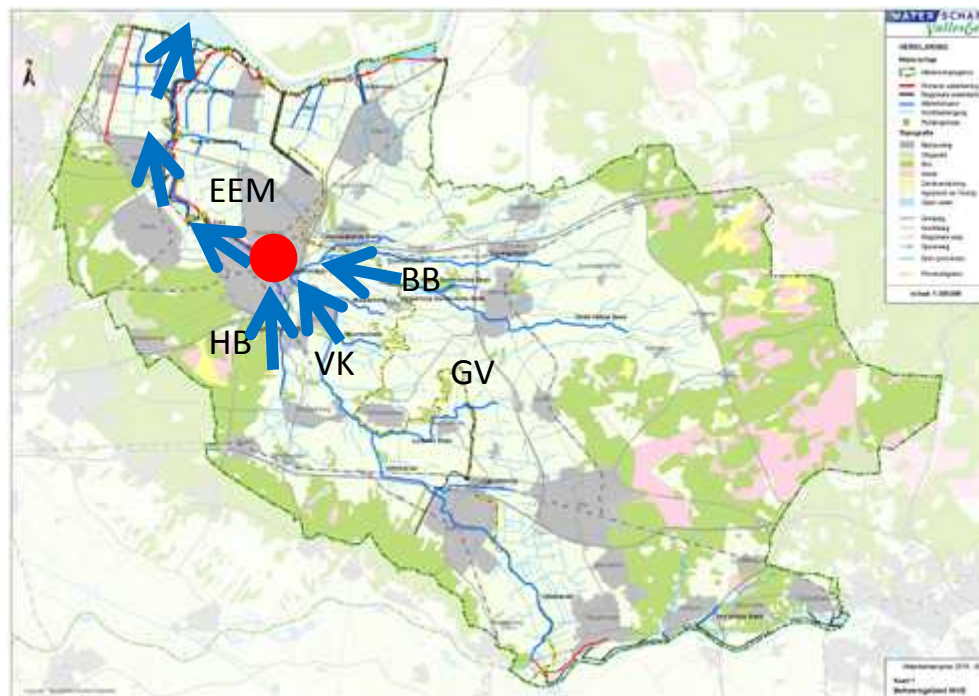
Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen

Natte natuur verbinden

De aquaria worden visueel verbonden met een waterkaart van de omgeving van Amersfoort. Hierin de samenhang tussen beken, stadswater en rivier laten zien => water stroomt van hoog naar laag.

Vanuit de Gelderse Vallei (GV) stromen de Barneveldsebeek (BB) en Heiligenbergerbeek (HB) de stad in.

Via het water in de stad en het Valleikanaal (VK) stroomt het water naar de Eem.

Alle water dat **via de stad** gaat, mondt uit in de randmeren.

Thema: **Buur Natuur**

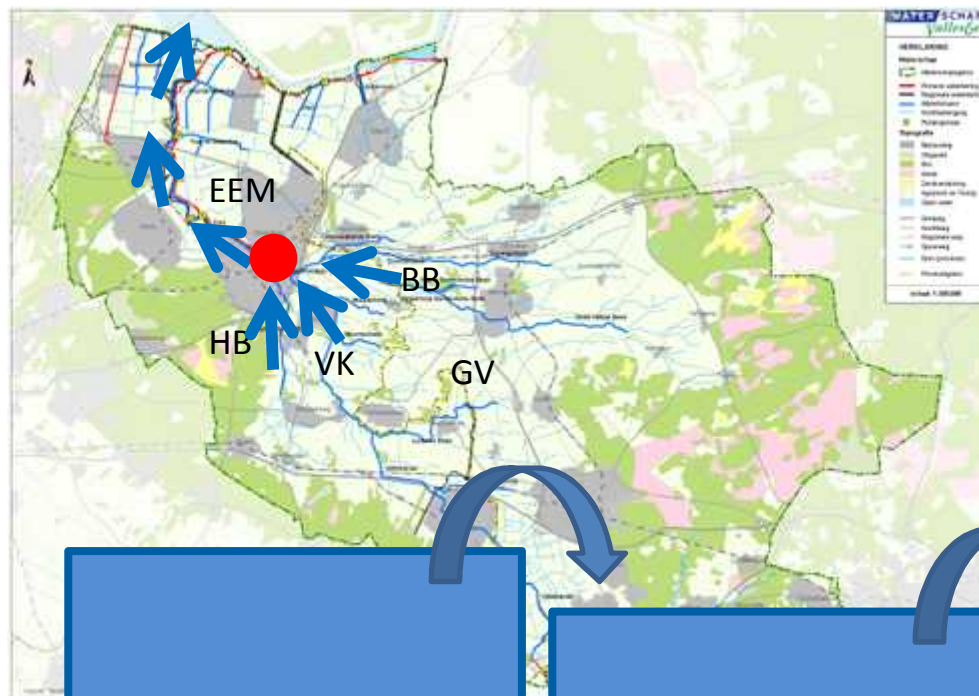
Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen

Natte natuur verbinden

Maak samenhang en verloop van hoog (beek) naar laag (rivier) in de aquaria zichtbaar, bv. door verschillende waterstanden.

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen (= aquaria)

Natte natuur verbinden

Karakteristieke foto van waterbiotoop zoals je deze vanaf de kant ervaart

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen (= aquaria)

Natte natuur verbinden

Karakteristieke foto van waterbiotoop zoals je deze vanaf de kant ervaart

Vissen in het aquarium & waterplanten (seizoensfluctuatie)

Maximum scenario

Beek

- Bermpje
- Riviergrondel
- Rivierdonderpad
- Driedoornige stekelbaars
- Tiendoornige stekelbaars
- Kleine modderkruiper

Stadswater

- Driedoornige stekelbaars
- Tiendoornige stekelbaars
- Kleine modderkruiper
- Grote modderkruiper
- Bittervoorn
- Blankvoorn
- Riet- of ruisvoorn

- Vetje
- Paling
- Zeelt
- Baars
- Jonge karpers
- (kroes/boeren/spiegel)

Rivier

- Winde
- Kopvoorn
- Blankvoorn
- Pos
- Kolblei
- Alver
- Brasem

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen (= aquaria)

Natte natuur verbinden

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen (= aquaria)

Natte natuur verbinden

Infographic

- Hoe ziet deze biotoop eruit? (natuurlijk streefbeeld).
- Wat wordt gedaan om dit te bereiken/behouden? (inrichting, beheer).

Bron: Basisboek visstandbeheer

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen (= aquaria)

Natte natuur verbinden

Voorbeeld van een infographic

Bron: Basisboek visstandbeheer

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen (= aquaria)

Natte natuur verbinden

Infographic

- Hoe ziet deze biotoop eruit? (natuurlijk streefbeeld).
- Wat wordt gedaan om dit te bereiken/behouden? (inrichting, beheer).

Foto's met verdiepende info

Karakteristieke soorten, niet alleen uit aquaria maar ook bv. insecten zoals weidebeekjuffer.

Bron: Basisboek visstandbeheer

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen (= aquaria)

Natte natuur verbinden

Infographic

- Hoe ziet deze biotoop eruit? (natuurlijk streefbeeld).
- Wat wordt gedaan om dit te bereiken/behouden? (inrichting, beheer).

Foto's met verdiepende info

Karakteristieke soorten, niet alleen uit aquaria maar ook bv. insecten zoals weidebeekjuffer.

Bron: Basisboek visstandbeheer

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen (= aquaria)

Natte natuur verbinden

Bierpompje

- Eigenschappen
- Welke eisen stelt hij aan zijn omgeving? (waarom typische beekbewoner?)
- Leuke weetjes, bijzondere feiten

Aanwezig in aquarium

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen (= aquaria)

Natte natuur verbinden

Bermpje

- Eigenschappen
- Welke eisen stelt hij aan zijn omgeving? (waarom typische beekbewoner?)
- Leuke weetjes, bijzondere feiten

X Afwezig in aquarium

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen (= aquaria)

Natte natuur verbinden

Infographic

- Hoe ziet deze biotoop eruit? (natuurlijk streefbeeld).
- Wat wordt gedaan om dit te bereiken/behouden? (inrichting, beheer).

Foto's met verdiepende info

Karakteristieke soorten, niet alleen uit aquaria maar ook bv. groene kikker.

Bron: Basisboek visstandbeheer

Thema: **Buur Natuur**

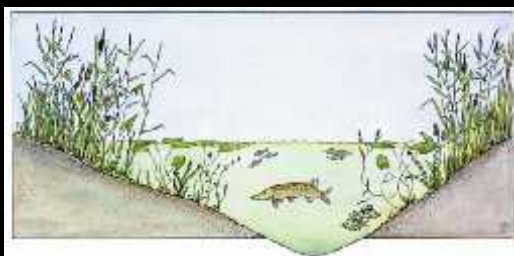
Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen (= aquaria)

Natte natuur verbinden

Infographic

- Hoe ziet deze biotoop eruit? (natuurlijk streefbeeld).
- Wat wordt gedaan om dit te bereiken/behouden? (inrichting, beheer).

Foto's met verdiepende info

Snoek-blankvoornviswatertype

Karakteristieke soorten, niet alleen uit aquaria maar ook bv. groene kikker.

Bron: Vis en stedelijk water

Thema: **Buur Natuur**

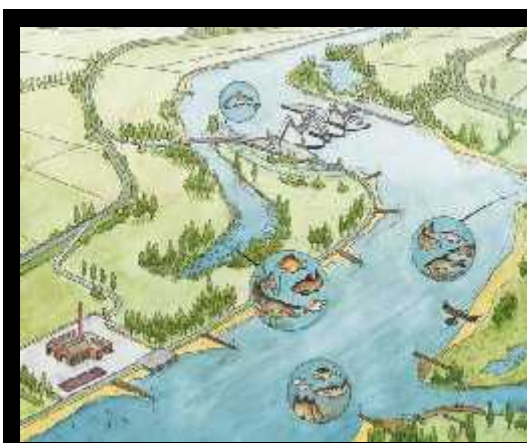
Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen (= aquaria)

Natte natuur verbinden

Infographic

- Hoe ziet deze biotoop eruit? (natuurlijk streefbeeld).
- Wat wordt gedaan om dit te bereiken/behouden? (inrichting, beheer).

Foto's met verdiepende info

Karakteristieke soorten, niet alleen uit aquaria maar ook bv. aalscholver (?).

Bron: Basisboek visstandbeheer

Thema: **Buur Natuur**

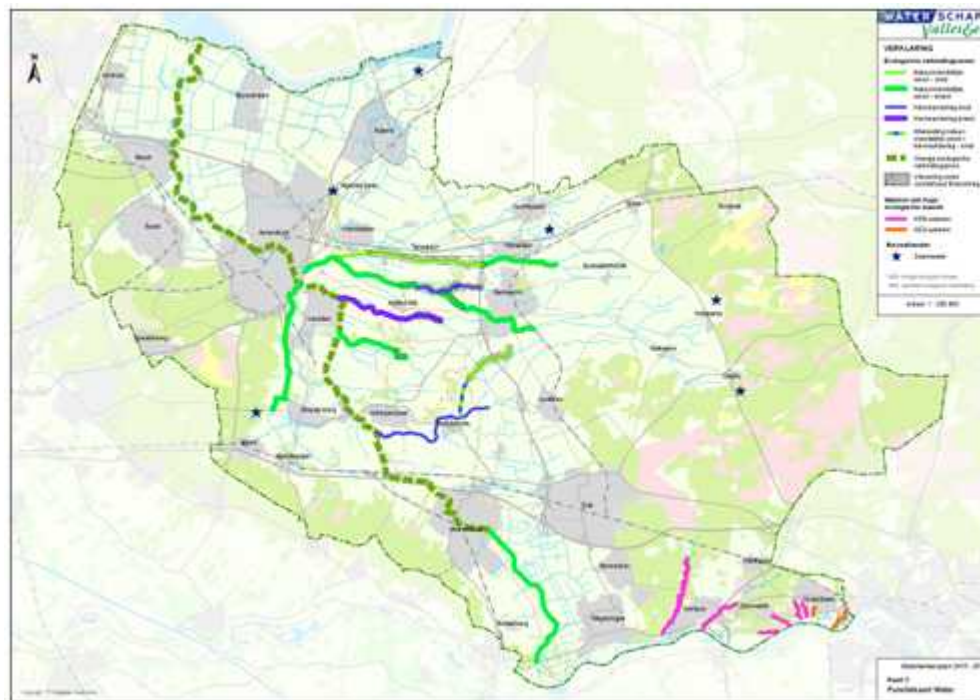
Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen

Natte natuur verbinden

Waterkaart met ecologische verbindingzones.

Uitleg: waarom is het belangrijk om natte biotopen met elkaar te verbinden? (connectie stad met ommelanden)

Uitleg: wat is een ecologische verbindingzone? (natuurlijke inrichting van watersystemen om natuur de ruimte te geven)

Thema: **Buur Natuur**

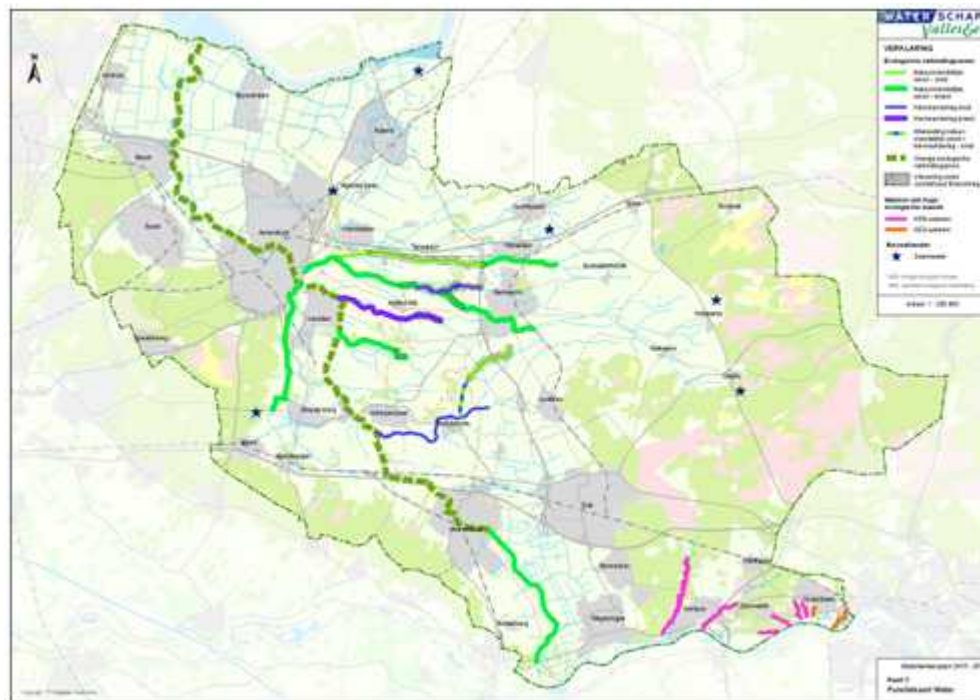
Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen

Natte natuur verbinden

Waterkaart met ecologische verbindingzones.

Per biotoop (beek, stadswater, rivier) '**natte parel(s)**' waar met een natuurlijke inrichting de ecologische waarde wordt/is versterkt.

Diversiteit aan maatregelen.

Inrichting en beheer: samenwerking Waterschap en Gemeente.

Thema: Buur Natuur

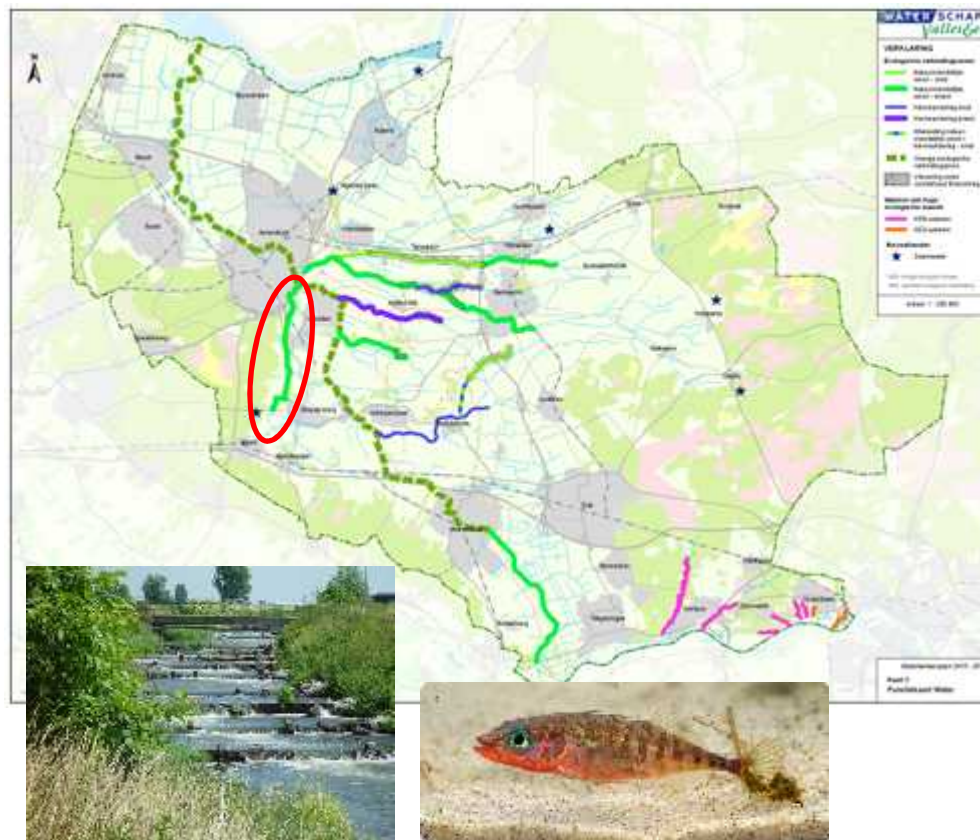
Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen

Natte natuur verbinden

Beek

Natte parel 1: Heiligenbergerbeek

Natuurlijke inrichting:

Dankzij een **vistrap** kunnen vissen de stuw in de beek stroomopwaarts passeren.

Doel(soorten):

Natuurlijke migratie van vis (bv. driedoornige stekelbaars).

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen

Natte natuur verbinden

Beek

Natte parel 2: **Barneveldsebeek**

Natuurlijke inrichting:
Oevers met meer
vegetatieontwikkeling.

Doel(soorten):
Toename biodiversiteit (o.a.
weidebeekjuffer).

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen

Natte natuur verbinden

Beek

Natte parel 3: **Modderbeek**

Natuurlijke inrichting:

Aanleg flauwe binnenbochten, steile (overhangende) buitenbochten => **hermeanderen** van de beek.

Doel(soorten):

Toename biodiversiteit (o.a. kamsalamander, berrmpje).

Thema: **Buur Natuur**

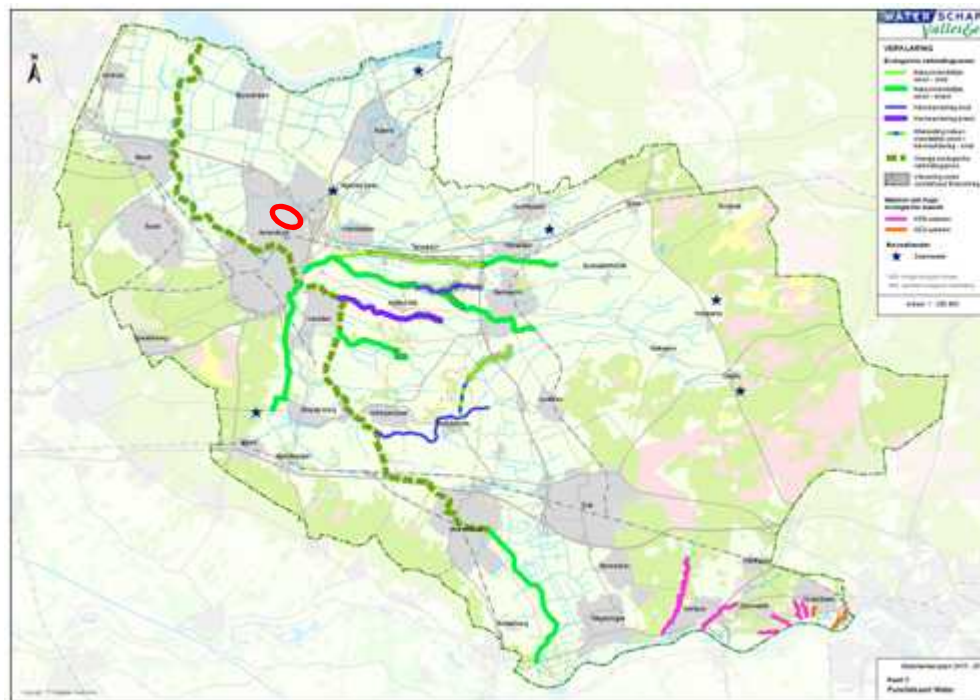
Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen

Natte natuur verbinden

Stadswater

Natte parel: **Vijver Emiclaer**
(zuidelijk deel, vlakbij Park
Schothorst)

Natuurlijke inrichting:
Natuurlijke oevers, rieteilandjes
(vergelijk met stadse delen van de
vijver met beton e.d.).

Doel(soorten):
Toename biodiversiteit (nog
uitwerken).

Thema: Buur Natuur

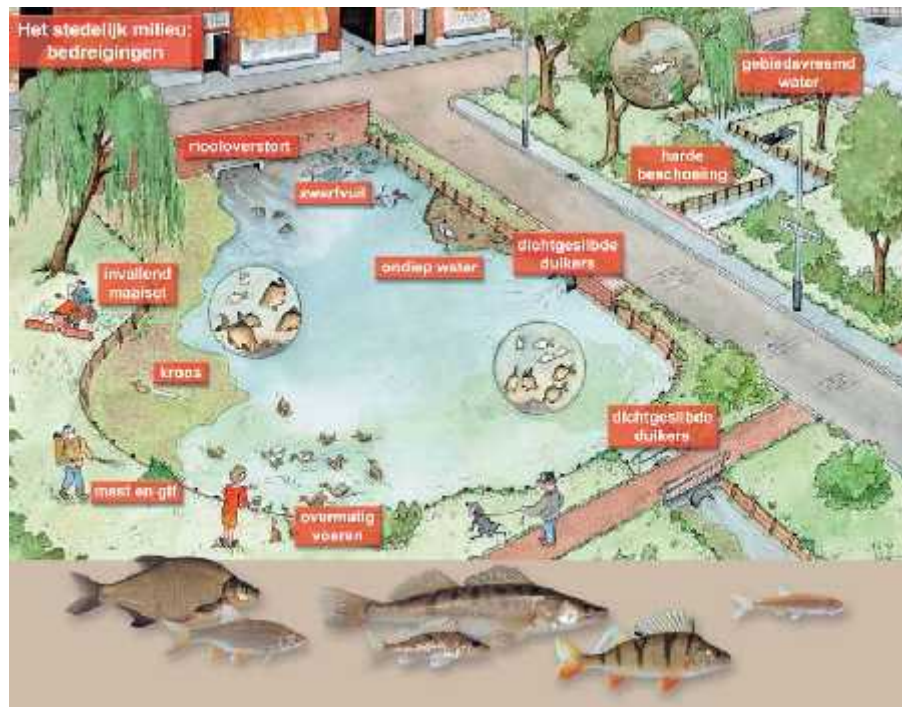
Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen

Natte natuur verbinden

Bron: Vis en stedelijk water

Stadswater

Intermezzo

Link leggen met overige functies stadswater (bv. veiligheid, waterberging, cultuurwaarden).

Stadswater heeft niet alleen een ecologische functie! Wat zijn de knelpunten?

Thema: **Buur Natuur**

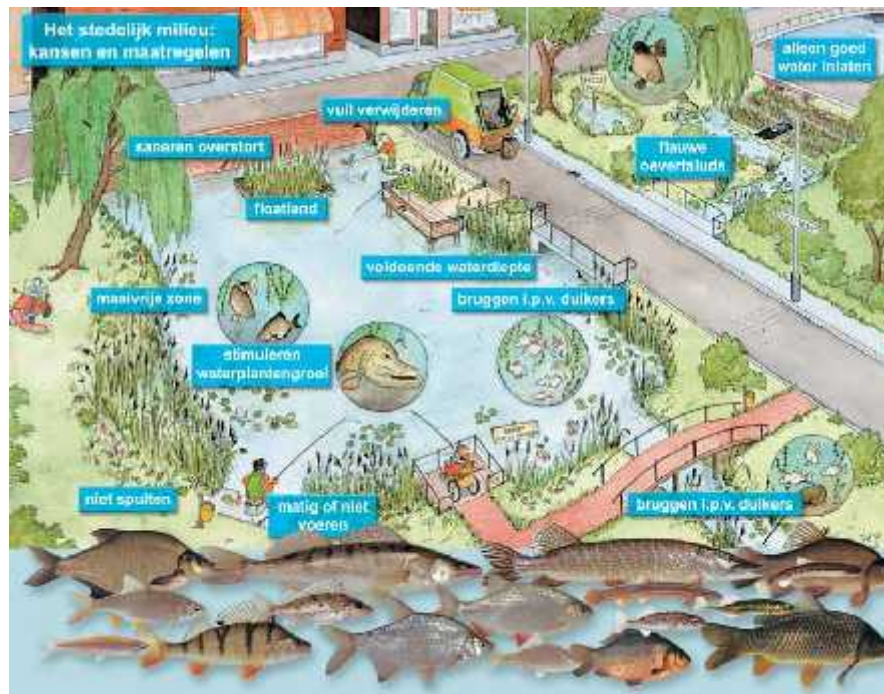
Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen

Natte natuur verbinden

Bron: Vis en stedelijk water

Stadswater

Intermezzo

Kruip in de huid van de waterbeheerder. Zoek de juiste oplossing.

Thema: **Buur Natuur**

Subthema: Water

3 modules:
Samenhang
Biotopen
Natte natuur verbinden

Rivier

Natte parel 1:
De Schammer (bij Valleikanaal)

Natuurlijke inrichting:
Bergingsgebied van overtollig water,
ontwikkeling van **rietmoeras** en
poelen.

Doel(soorten):
Overgangsmilieu met brede
oeverzone (o.a. groene kikker,
visdiefje, snoek).

Thema: **Buur Natuur**

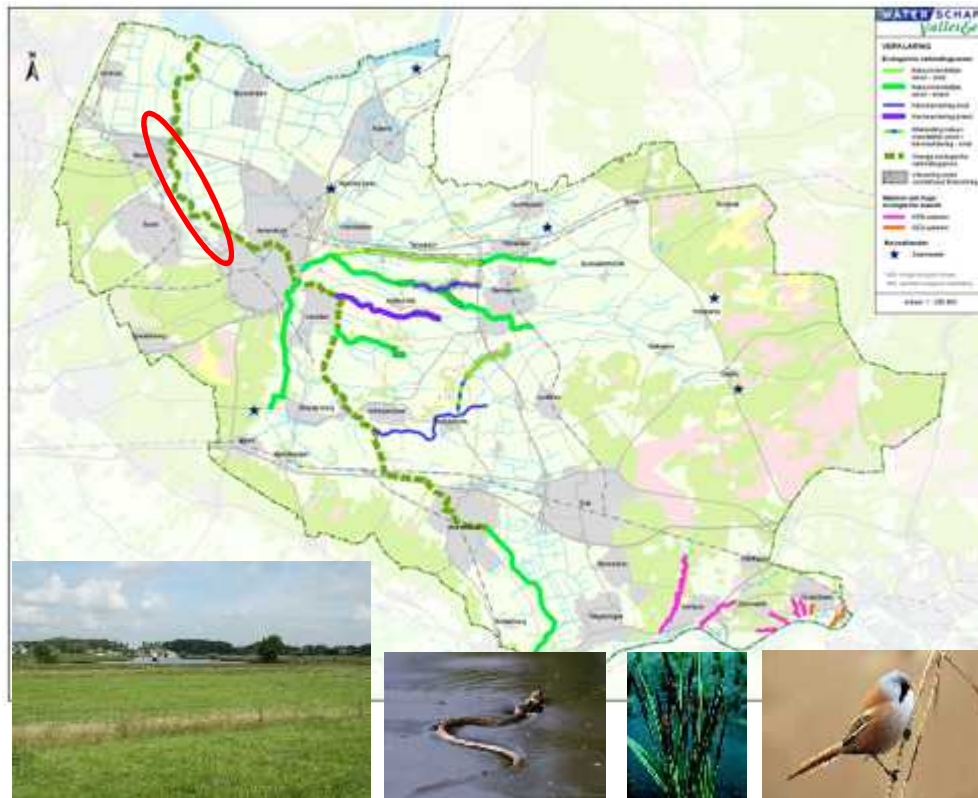
Subthema: Water

3 modules:

Samenhang

Biotopen

Natte natuur verbinden

Rivier

Natte parel 2:

De Eem

Natuurlijke inrichting:

Dijkverbetering compenseren met natuurontwikkeling: aanleg poelen, kleine rietstroken, natte graslanden en nevengeul.

Doel(soorten):

Toename biodiversiteit (o.a. ringslang, zegge, baardmannetje).

Inhoud in samenhang

Buur Natuur

Amersfoort

Omliggend gebied

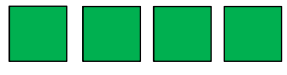
Ontstaansgeschiedenis

Water

Levend landgoed

Historie

Dagelijkse dynamiek

Toekomst

Groene morgen, Amersfoort!

Mijn huis

Mijn school

Mijn werk

Mijn eten

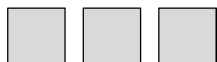
Duurzaam vandaag

Inhoud in samenhang

Buur Natuur

Amersfoort

Omliggend gebied

Ontstaansgeschiedenis

Water

Levend landgoed

Historie

Dagelijkse dynamiek

Toekomst

Groene morgen, Amersfoort!

Mijn huis

Mijn school

Mijn werk

Mijn eten

Duurzaam vandaag

Thema: **Levend landgoed**

Subthema: Historie

Sfeer en bezoekerservaring

- Reis door landgoed Schothorst, in vogelvlucht.
- Ontdekking van de gelaagdheid van het landgoed.
- Interactief, verrassend en speels.
- *'Ik zie dat de geschiedenis op het landgoed voortleeft!'*

Kernboodschap

Er hebben allerlei mensen op landgoed Schothorst gewoond en gewerkt. Hun sporen zijn nog steeds zichtbaar. Dankzij de historie is het landgoed nu zo mooi en de moeite waard om te behouden.

Thema: **Levend landgoed**

Subthema: Historie

4 modules:

Hardwerkende boeren

Bewoners van een Heerlijkheid

Dromers tussen het groen

Grondleggers van de bio-industrie

Vlieg als een vogel over het landgoed en ontdek de verhalen van vroeger!

Thema: **Levend landgoed**

Subthema: Historie

4 modules:

Hardwerkende boeren

Bewoners van een Heerlijkheid

Dromers tussen het groen

Grondleggers van de bio-industrie

Vlieg als een vogel over het landgoed en ontdek de verhalen van vroeger!

Thema: **Levend landgoed**

Subthema: Historie

4 modules:

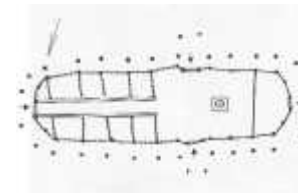
Hardwerkende boeren

Bewoners van een Heerlijkheid

Dromers tussen het groen

Grondleggers van de bio-industrie

Hardwerkende boeren

Dorestad
(Wijk bij Duurstede).

Maalschap van
Hoogland.

Schothorst.

Thema: **Levend landgoed**

Subthema: Historie

4 modules:

Hardwerkende boeren

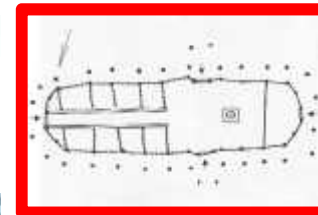
Bewoners van een Heerlijkheid

Dromers tussen het groen

Grondleggers van de bio-industrie

Hardwerkende boeren

- Vroeg-middeleeuwse boerderij is reconstructie Dorestad (7^e-9^e eeuw).

Dorestad
(Wijk bij Duurstede).

Maalschap van
Hoogland.

Schothorst.

Thema: **Levend landgoed**

Subthema: Historie

4 modules:

Hardwerkende boeren

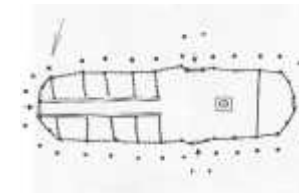
Bewoners van een Heerlijkheid

Dromers tussen het groen

Grondleggers van de bio-industrie

Hardwerkende boeren

- Vroeg-middeleeuwse boerderij is reconstructie Dorestad (7^e-9^e eeuw).
- Maalschap van Hoogland (1283): gemeenschappelijke ontginning woeste gronden.

Dorestad
(Wijk bij Duurstede).

Maalschap van
Hoogland.

Schothorst.

Thema: **Levend landgoed**

Subthema: Historie

4 modules:

Hardwerkende boeren

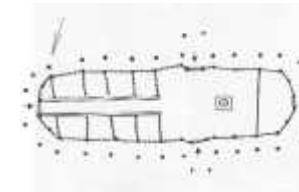
Bewoners van een Heerlijkheid

Dromers tussen het groen

Grondleggers van de bio-industrie

Hardwerkende boeren

- Vroeg-middeleeuwse boerderij is reconstructie Dorestad (7^e-9^e eeuw).
- Maalschap van Hoogland (1283): gemeenschappelijke ontginning woeste gronden.
- Schothorst (ca. 1600): 'horst' = hooggelegen, geschikt voor bouwland. Boerenbehuizing met akkers en rondscharrelend vee.
- Bewoners Jan Reijersz. en Jannitgen Cornelisdr. In 1684 erfpacht door weduwe Aefgen Thonisdr. afgekocht en aan haar negen kinderen vermaakt.

Dorestad
(Wijk bij Duurstede).

Maalschap van
Hoogland.

Schothorst.

Thema: **Levend landgoed**

Subthema: Historie

4 modules:

Hardwerkende boeren

Bewoners van een Heerlijkheid

Dromers tussen het groen

Grondleggers van de bio-industrie

Vlieg als een vogel over het landgoed en ontdek de verhalen van vroeger!

Thema: **Levend landgoed**

Subthema: Historie

4 modules:

Hardwerkende boeren

Bewoners van een Heerlijkheid

Dromers tussen het groen

Grondleggers van de bio-industrie

Bewoners van een Heerlijkheid

Thema: **Levend landgoed**

Subthema: Historie

4 modules:

Hardwerkende boeren

Bewoners van een Heerlijkheid

Dromers tussen het groen

Grondleggers van de bio-industrie

Bewoners van een Heerlijkheid

- Van Huizinge naar Heerenhuizinge – Franse Baroktuin: zichtassen en rechte bomenlanen (ca. 1829).
- Heerlijkheid met chique bezitters en bewoners - Johan Christoffel Walkart... (1846).

Thema: **Levend landgoed**

Subthema: Historie

4 modules:

Hardwerkende boeren

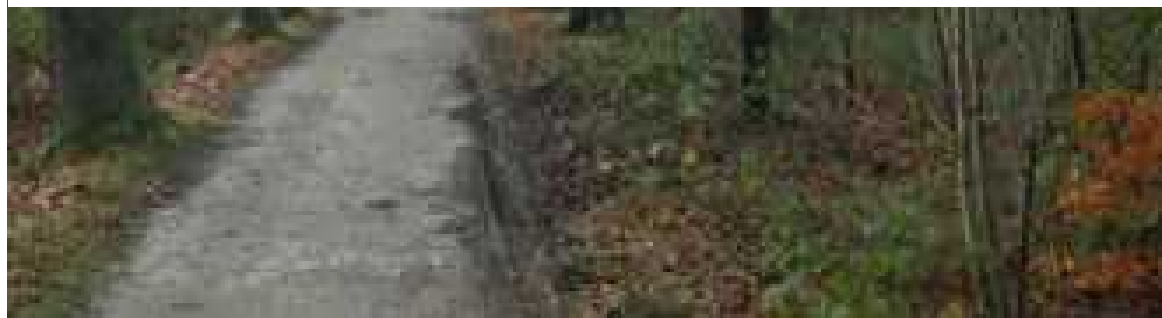
Bewoners van een Heerlijkheid

Dromers tussen het groen

Grondleggers van de bio-industrie

Bewoners van een Heerlijkheid

- Van Huizinge naar Heerenhuizinge – Franse Baroktuin: zichtassen en rechte bomenlanen (ca. 1829).
- Heerlijkheid met chique bezitters en bewoners - Johan Christoffel Walkart... (1846).
- Eikenhout op rabatten (met zand uit greppels opgehoogde stroken), gebruik als geriefhout.

Thema: **Levend landgoed**

Subthema: Historie

4 modules:

Hardwerkende boeren

Bewoners van een Heerlijkheid

Dromers tussen het groen

Grondleggers van de bio-industrie

Vlieg als een vogel over het landgoed en ontdek de verhalen van vroeger!

Thema: **Levend landgoed**

Subthema: Historie

4 modules:

Hardwerkende boeren

Bewoners van een Heerlijkheid

Dromers tussen het groen

Grondleggers van de bio-industrie

Dromers tussen het groen

Thema: **Levend landgoed**

Subthema: Historie

4 modules:

Hardwerkende boeren

Bewoners van een Heerlijkheid

Dromers tussen het groen

Grondleggers van de bio-industrie

Dromers tussen het groen

- Pieter Verloren van Themaat - Heerenhuizinge verbouwd tot woonhuis van aanzien (1850).
- Zoon Cornelis Verloren van Themaat haalt stallen neer, maakt plaats voor Koetshuis en Oranjerie met aangrenzende moestuin.

Thema: **Levend landgoed**

Subthema: Historie

4 modules:

Hardwerkende boeren

Bewoners van een Heerlijkheid

Dromers tussen het groen

Grondleggers van de bio-industrie

Dromers tussen het groen

- Pieter Verloren van Themaat - Heerenhuizinge verbouwd tot woonhuis van aanzien (1850).
- Zoon Cornelis Verloren van Themaat haalt stallen neer, maakt plaats voor Koetshuis en Oranjerie met aangrenzende moestuin.
- Engelse landschapstuin (1876) met kronkelige paden, waterpartijen en aangeplante bomen en struiken.

Droomboom (l) en grensbewaker (r)

Thema: **Levend landgoed**

Subthema: Historie

4 modules:

Hardwerkende boeren

Bewoners van een Heerlijkheid

Dromers tussen het groen

Grondleggers van de bio-industrie

Vlieg als een vogel over het landgoed en ontdek de verhalen van vroeger!

Thema: **Levend landgoed**

Subthema: Historie

4 modules:

Hardwerkende boeren

Bewoners van een Heerlijkheid

Dromers tussen het groen

Grondleggers van de bio-industrie

Grondleggers van de bio-industrie

Thema: **Levend landgoed**

Subthema: Historie

4 modules:

Hardwerkende boeren

Bewoners van een Heerlijkheid

Dromers tussen het groen

Grondleggers van de bio-industrie

Grondleggers van de bio-industrie

- Proefboerderij Instituut voor Moderne Veevoeding (1936-1974).
- Diverse gebouwen en hun functie.
- In 1974 ging landgoed over in handen van gemeente Amersfoort.

Inhoud in samenhang

Buur Natuur

Amersfoort

Omliggend gebied

Ontstaansgeschiedenis

Water

Levend landgoed

Historie

Dagelijkse dynamiek

Toekomst

Groene morgen, Amersfoort!

Mijn huis

Mijn school

Mijn werk

Mijn eten

Duurzaam vandaag

Thema: **Levend landgoed**

Subthema: Dagelijkse dynamiek

Sfeer en bezoekerservaring

- Venster op het open landschap.
- Kennismaken met de mensen die op het landgoed werken (filmpjes).
- Elk seizoen iets anders.
- Persoonlijk, laagdrempelig, enthousiast.
- Zelf ervaringen kunnen delen.
- *'Wat valt hier een hoop te beleven!'*

Kernboodschap

Het landgoed is niet voor niets zo mooi en onderhouden. Er werken veel mensen. En dat werk is elke dag anders, in het ritme van de natuur.

Thema: **Levend landgoed**

Subthema: Dagelijkse dynamiek

3 modules:

Vraag het de beheerder!

Vraag het de vrijwilliger!

Vraag het de bezoeker!

Vragen staat vrij!

Thema: **Levend landgoed**

Subthema: Dagelijkse dynamiek

3 modules:

Vraag het de beheerder!

Vraag het de vrijwilliger!

Vraag het de bezoeker!

Vraag het de beheerder!

- Hoe is het hier de afgelopen 30 jaren veranderd?
- Waardoor komt dat?
- Wat is je favoriete plek op het landgoed?
- ...

Thema: **Levend landgoed**

Subthema: Dagelijkse dynamiek

3 modules:

Vraag het de beheerder!

Vraag het de vrijwilliger!

Vraag het de bezoeker!

Vraag het de vrijwilliger! (door de seizoenen heen)

- Hoe is het om hier als vrijwilliger te werken?
- Wat doe je hier?
- Waarom is dat nodig?
- ...

Januari – snoeien
Februari – akkers inzaaien
Maart – hazentelling
April – vegetatieonderzoek
Mei – broedvogeltelling
Enz.

Tips van de vrijwilliger

Thema: **Levend landgoed**

Subthema: Dagelijkse dynamiek

3 modules:

Vraag het de beheerder!

Vraag het de vrijwilliger!

Vraag het de bezoeker!

Vraag het de bezoeker! (actualiteit – foto's en filmpjes uploaden, vondsten achterlaten)

- Wat heb je hier vandaag meegemaakt?

Inhoud in samenhang

Buur Natuur

Amersfoort

Omliggend gebied

Ontstaansgeschiedenis

Water

Levend landgoed

Historie

Dagelijkse dynamiek

Toekomst

Groene morgen, Amersfoort!

Mijn huis

Mijn school

Mijn werk

Mijn eten

Duurzaam vandaag

Thema: **Levend landgoed**

1 module:
Onderhoud en beheer

Subthema: Toekomst

Sfeer en bezoekerservaring

- Het landgoed wordt ouder, dat vraagt de nodige inspanningen voor het onderhoud en beheer.
- Geheimzinnig, spannend.
- *'Nu snap ik waarom oude bomen soms moeten worden gekapt!'*

Kernboodschap

Veel oude bomen op het landgoed naderen hun levenseinde. Bomen zijn belangrijk voor allerlei vormen van leven. Om ervoor te zorgen dat er bomen blijven, moeten oude bomen soms worden gekapt en nieuwe aangeplant.

Tevens aansluiting
op kinderlijn...

Inhoud in samenhang

Buur Natuur

Amersfoort

Omliggend gebied

Ontstaansgeschiedenis

Water

Levend landgoed

Historie

Dagelijkse dynamiek

Toekomst

Groene morgen, Amersfoort!

Mijn huis

Mijn school

Mijn werk

Mijn eten

Duurzaam vandaag

Sfeer en bezoekerservaring

- Persoonlijke ontmoetingen met Amersfoorters met een groen hart (filmpjes e.d.).
- Inspirerende en praktische voorbeelden.
- Bruisende marktplaats, zelf input kunnen geven.
- Startpunt om in actie te komen.
- *'Nu weet ik waar ik terecht kan voor meer informatie over zonnepanelen!'*

Kernboodschap

Als je wakker wordt in Amersfoort, ontwaak je in een duurzame stad. Overal proberen mensen vandaag beter en verstandiger om te gaan met hun directe omgeving dan gisteren. Samen zijn we op weg naar een mooie toekomst voor de hele stad!

Thema: **Groene morgen, Amersfoort!**

Subthema: Mijn huis

*Na de renovatie is ons huis
energieneutraal, net als dat
van onze burenen!*

Sfeer en bezoekerservaring

- Ontmoetingen met particuliere huiseigenaren uit de stad.
- Zij vertellen over energiebesparing thuis.
- Inspirerend, volwassen, warm.
- *'Misschien ga ik ook wel overstappen op zonnestroom!'*

Kernboodschap

De gemeente helpt initiatieven om van Amersfoort een duurzame stad te maken, waar het prettig wonen, werken en recreëren is. Als bewoner van Amersfoort kun je daar zelf aan bijdragen. Dat kan bijvoorbeeld bij jou thuis.

Andere duurzaamheidsinitiatieven voor thuis (bron: Stadsberichten):

Thema: **Groene morgen, Amersfoort!**

Subthema: Mijn school

Het dak van mijn school
maakt stroom!

Sfeer en bezoekerservaring

- Ontmoetingen met schoolkinderen uit de stad.
- Kinderen vertellen wat hun school doet aan duurzaamheid.
- Inspirerend, kleurrijk, sprankelend.
- *'Ik ga mijn juf vragen of wij ook kunnen meedoen!'*

Kernboodschap

De gemeente helpt initiatieven om van Amersfoort een duurzame stad te maken, waar het prettig wonen, werken en recreëren is. Als bewoner van Amersfoort kun je daar zelf aan bijdragen. Dat kan bijvoorbeeld bij jou op school.

Andere duurzaamheidsprojecten op school (bron: Stadsberichten):

Groen schoolplein

Duurzame ontdekbuis

Thema: **Groene morgen, Amersfoort!**

Subthema: Mijn werk

Ik geef oude sieraden een nieuw leven.

Sfeer en bezoekerservaring

- Ontmoetingen met duurzame ondernemers uit Amersfoort.
- Ondernemers vertellen hoe hun werk bijdraagt aan duurzaamheid.
- Inspirerend, persoonlijk, ondernemend.
- *'Ik ga de volgende keer eens bij die winkel naar binnen!'*

Andere duurzame ondernemers:
(bron: Stadsberichten)

Kernboodschap

De gemeente helpt initiatieven om van Amersfoort een duurzame stad te maken, waar het prettig wonen, werken en recreëren is. Als bewoner van Amersfoort kun je daar zelf aan bijdragen. Dat kan bijvoorbeeld bij jou op je werk.

De Knipzaak

The Green Key

Thema: **Groene morgen, Amersfoort!**

Subthema: Mijn eten

Hier maak ik nieuwe vrienden die hetzelfde willen als ik: genieten van zelf verbouwde groenten.

Sfeer en bezoekerservaring

- Ontmoetingen met bewuste eters uit Amersfoort.
- Zij vertellen hoe zij omgaan met duurzaam eten.
- Inspirerend, persoonlijk, groen.
- *'Lijkt me heerlijk, samen tuinieren en er nog van eten ook!'*

Kernboodschap

De gemeente helpt initiatieven om van Amersfoort een duurzame stad te maken, waar het prettig wonen, werken en recreëren is. Als bewoner van Amersfoort kun je daar zelf aan bijdragen. Dat kan bijvoorbeeld door te letten op wat je eet.

Tuinpark Laakzijde

Andere duurzame voeding:
(bron: Stadsberichten)

Kortere ketens, nieuwe vormen van landbouw voor de stad

Echt Eten Metwerk (EEM)

Ontwikkeling assortiment lokale producten

Thema: **Groene morgen, Amersfoort!**

Subthema: Duurzaam vandaag

Ik heb net mijn vriendinnen uitgenodigd om samen naar de Smaak van de Streekmarkt te gaan.

Bron: Stadsberichten

Sfeer en bezoekerservaring

- Geïllustreerde agenda met duurzame activiteiten in de stad.
- Uitnodigend, gemakkelijk om doorheen te bladeren.
- Info mee naar huis nemen / app / delen met vrienden.

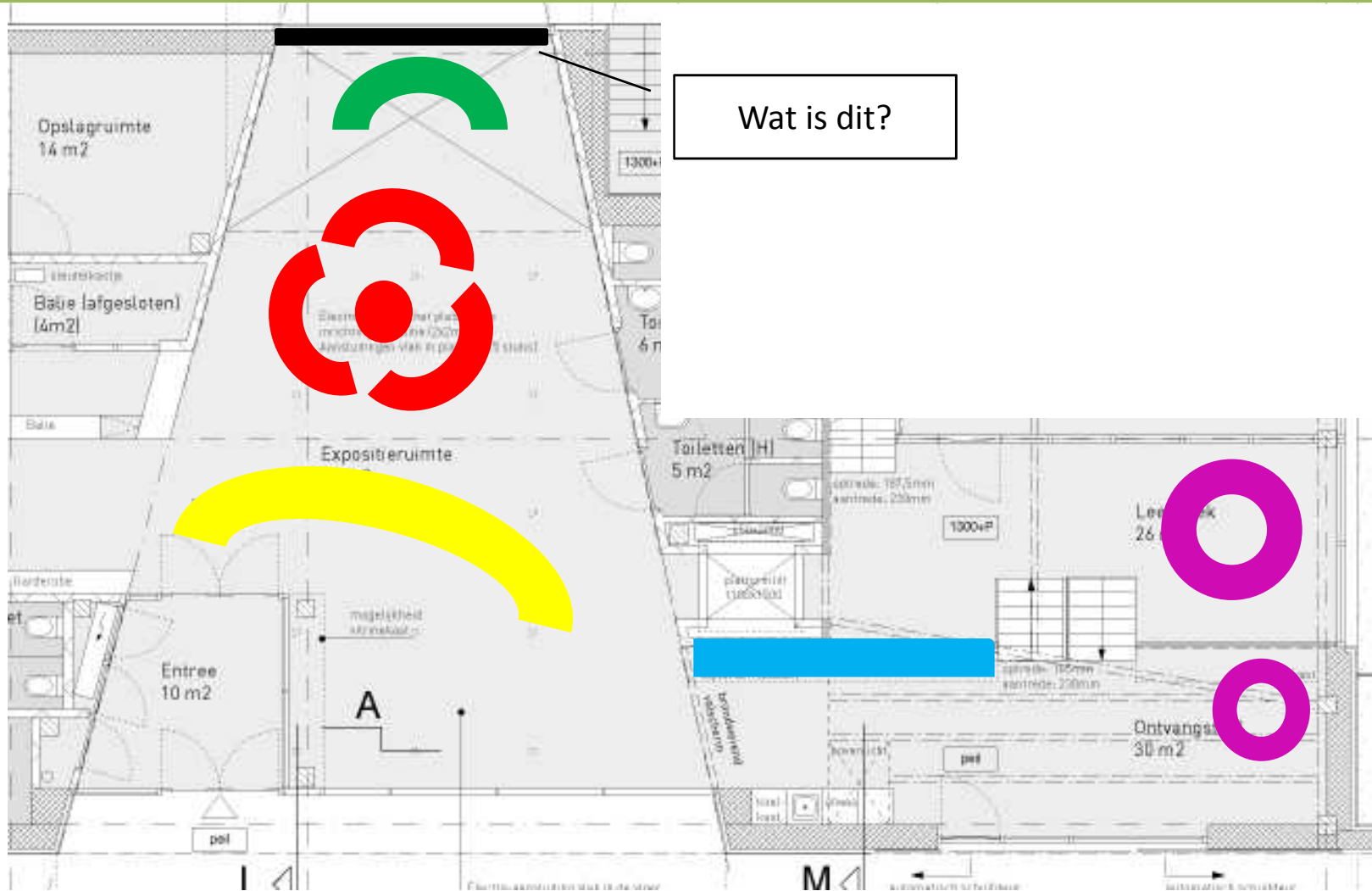

Kernboodschap

De gemeente helpt initiatieven om van Amersfoort een duurzame stad te maken, waar het prettig wonen, werken en recreëren is. Als bewoner van Amersfoort kun je daar zelf aan bijdragen. Er gebeurt veel om je zelf op de hoogte te stellen van de mogelijkheden en om deel te nemen aan activiteiten.

Vlekkenplan

Kinderlijn

Gelaagde informatie voor familiebezoek maakt aparte kinderlijn overbodig.

Maar toch: bij venster op het open landschap (thema 'Levend Landgoed'):

- **Ontdekboom** voor jonge kinderen met allerlei vormen van leven.

Kinderlijn

Gelaagde informatie voor familiebezoek maakt aparte kinderlijn overbodig.

Maar toch: bij venster op het open landschap (thema 'Levend Landgoed'):

- **Seizoensmenu** (mini-exposities, actualiteiten, 'chillen')

Lente: vogelzang / eieren / jonge boerderijdieren / paddentrek / knoppen / windbestuiving / stinzenplanten ...

Zomer: bloemetjes en bijtjes / vlinders / waterdiertjes / groenten en kruiden op het middeleeuws erf / zonnwijzer / zonne-energie ...

Herfst : bessen en vruchten / herfstkleuren / spinnenwebben / paddenstoelen / bodemdiertjes / mossen ...

Winter: winterslaap / wintervacht / diersporen / vogels voederen / sneeuw en ijs / maan en sterren (sterrenwacht) ...

Dat was veel!
Maar we zijn er nog niet...

Onix | architecten, stedenbouwers en ontwerpers

Centrum voor Natuur en Milieu Educatie

Een nieuw centrum, een nieuwe naam?

Onix | architecten, stedenbouwers en ontwerpers

Het Groene Huis van Amersfoort

Buiten in de stad

Onix | architecten, stedenbouwers en ontwerpers

Sfeer en bezoekerservaring

- Gebouw vertelt een eigen verhaal (verhalende architectuur).
- Binnen én buiten.
- Interactief, verrassend, ontdekkend leren, proefjes doen.
- *'Wat goed! Ik hoop dat onze huizen in de toekomst ook zo worden gebouwd!'*

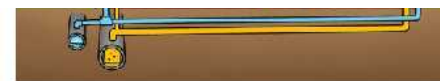
Kernboodschap

De nieuwe vestiging is gefundeerd op een visie van duurzame bouw, inrichting, gebruik en beheer. Hierbij vormt de natuur een onmisbare inspiratiebron. We kunnen een hoop van de natuur leren om onze leefomgeving toekomstbestendig te maken!

Sfeer en bezoekerservaring

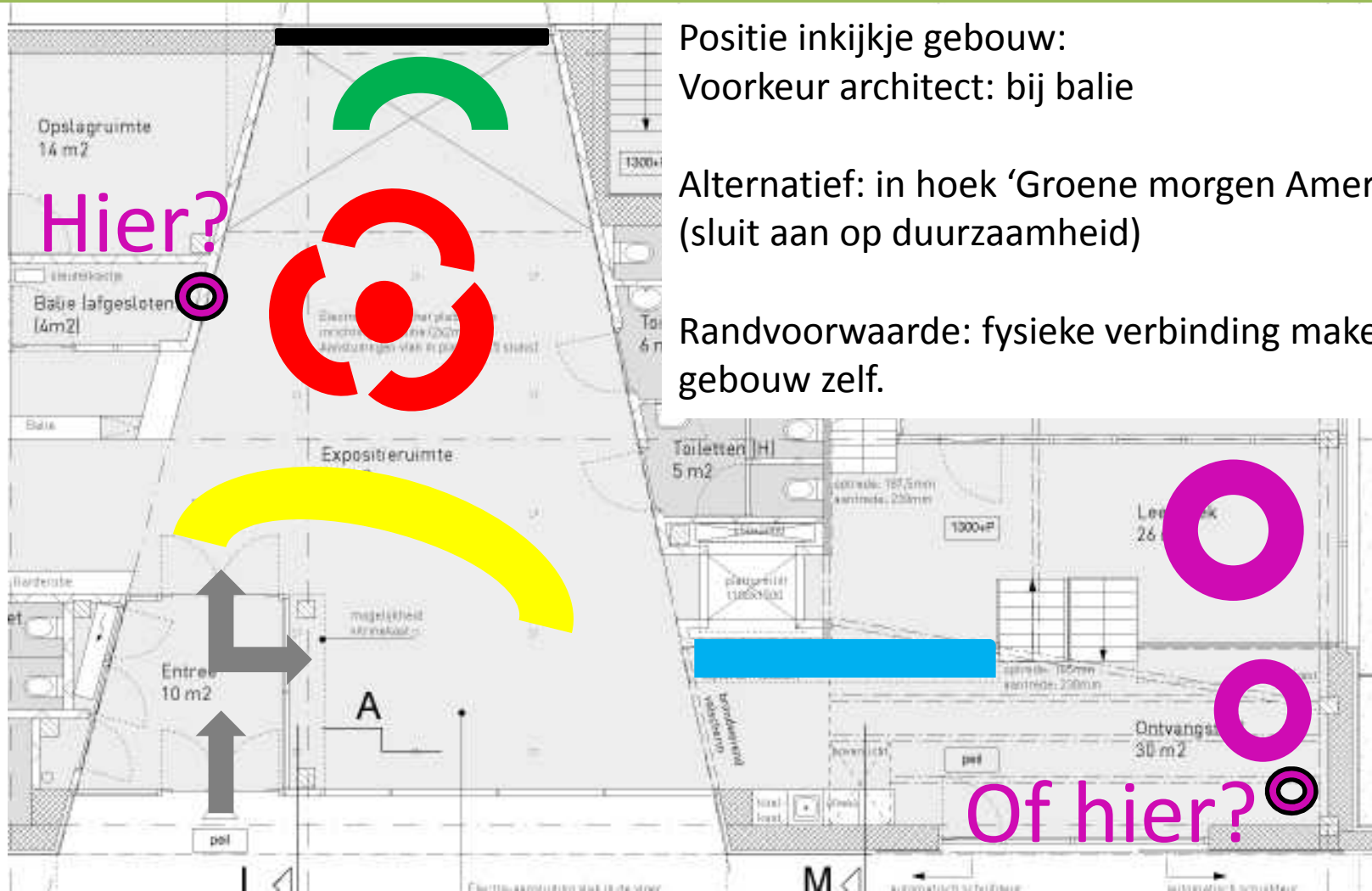
- Speelse inkijk in het gebouw (maquette, infographic – niet te technisch!).
- Ontdekken hoe het gebouw reageert op veranderende omstandigheden.
- Startpunt om zelf het gebouw (gericht) te gaan verkennen (binnen én buiten).
- Interactief, verrassend.
- *'Wat een bijzonder gebouw!'*

- Onafhankelijk van expositie (apart verhaal).
- Wat betekent dat voor het Vlekkenplan?

Vlekkenplan

Positie in kijkgebouw:
Voorkeur architect: bij balie

Alternatief: in hoek 'Groene morgen Amersfoort!'
(sluit aan op duurzaamheid)

Randvoorwaarde: fysieke verbinding maken met
gebouw zelf.

Sfeer en bezoekerservaring

- Speelse inkijk in het gebouw (maquette, infographic – niet te technisch!).
- Ontdekken hoe het gebouw reageert op veranderende omstandigheden.
- Startpunt om zelf het gebouw (gericht) te gaan verkennen (binnen én buiten).
- Interactief, verrassend.
- *'Wat een bijzonder gebouw!'*

Kernboodschap

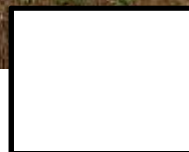
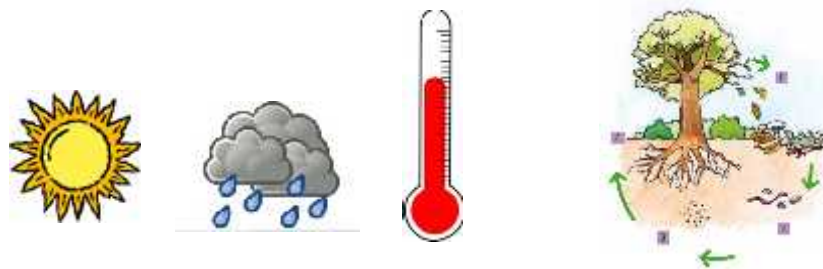
Het gebouw werkt als een ecosysteem: het is een eenheid waarin de omgevingsfactoren en gebruikers een dynamische wisselwerking met elkaar hebben.

Wat is een ecosysteem? (keuzes sluiten aan op landgoed)

- Bos
- Weide
- Vijver

Flora en fauna
Omgevingsfactoren
Kringlopen

Het gebouw

2 modules:
Gebouw als ecosysteem
Green points

Het Groene Huis werkt!

- Het wordt te warm, kijk hoe het gebouw zichzelf afkoelt.
- Het wordt koud, kijk hoe het binnen lekker warm blijft.
- Er is frisse lucht nodig, kijk hoe het gebouw zichzelf opfrist.
- Het is donker, er is licht nodig.
- Rol van de mens.

Het gebouw

2 modules:
Gebouw als ecosysteem
Green points

Het Groene Huis werkt!

Klimatologische aanpassingen van het gebouw

Wat zie je?

Temperatuurverschil tussen verschillende ruimten.

Hoe werkt het?

Niet alle ruimten hebben dezelfde temperatuur nodig.

Inspiratie natuur

n.v.t.

Het gebouw

2 modules:
Gebouw als ecosysteem
Green points

Het Groene Huis werkt!

Klimatologische aanpassingen van het gebouw

Wat zie je?

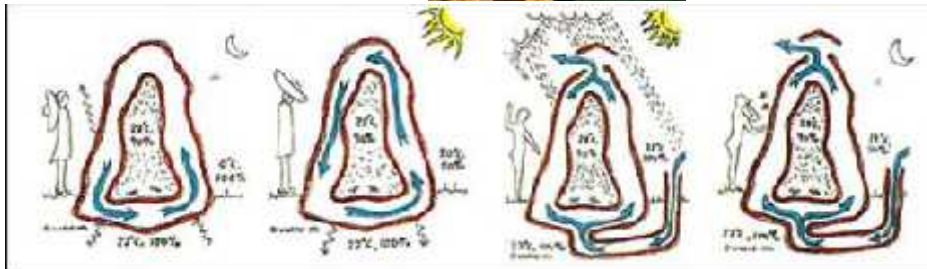
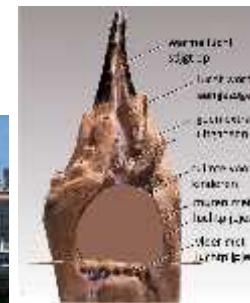
Ruimte koelt 's nachts af na een warme zomerdag.

Hoe werkt het?

Passieve koeling door warmtetrek.

Inspiratie natuur

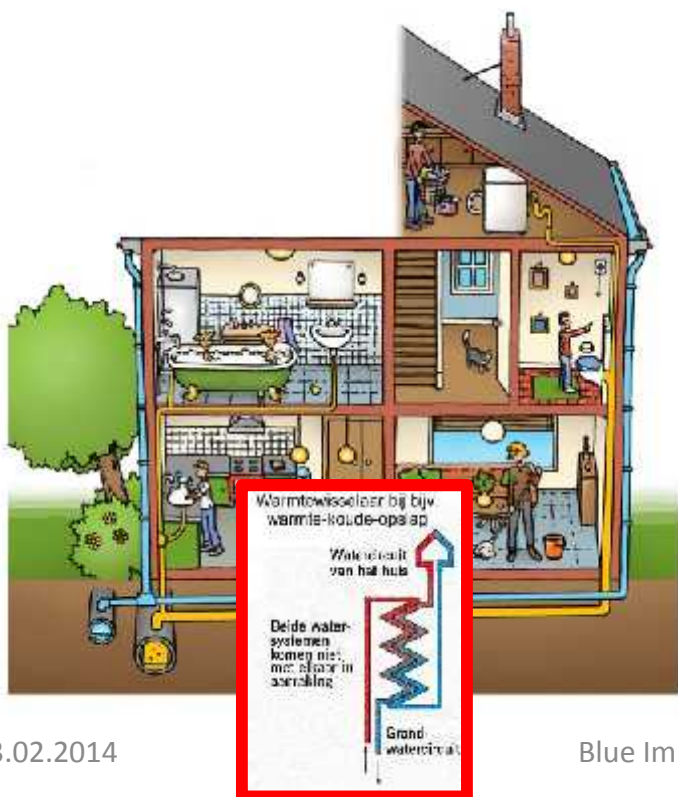
Termietenheuvel.

<http://inhabitat.com/building-modelled-on-termites-eastgate-centre-in-zimbabwe/#ixzz0sQ4E99fh>

<http://ecodorpbrabant.nl/html/voortgang/DKA/termietenheuvel.php>

Het Groene Huis werkt!

Klimatologische aanpassingen van het gebouw

Wat zie je?

Ruimte warmt op en koelt af als gevolg van werking ondergrondse Warmte Koude Opslag.

Hoe werkt het?

Ondergrondse bron koelt gebouw in zomer en verwarmt in winter. Je verliest bijna geen energie.

Inspiratie natuur

Tegenstroomprincipe eendenpoot (dolfijnenflipper).

<http://www.marreniis.nl/Nieuws-uit-de-natuur/vogels-in-de-winter>
<http://www.sciencespace.nl/article/view.do?supportId=3200>

Het Groene Huis werkt!

Klimatologische aanpassingen van het gebouw

Wat zie je?

Veel kinderen in cursusruimte, frisse lucht nodig.

Hoe werkt het?

Als CO₂ gehalte boven een bepaalde waarde stijgt, gaat de ventilatie automatisch aan.

Inspiratie natuur

Ademprikkel (bij drempelwaarde CO₂ ga je automatisch inademen voor verse zuurstof).

Het gebouw

2 modules:
Gebouw als ecosysteem
Green points

Het Groene Huis werkt!

Klimatologische aanpassingen van het gebouw

Wat zie je?

Het is donker in het gebouw. Beweeg je hand langs de bewegingssensor en het licht gaat automatisch aan.

Hoe werkt het?

Bewegingssensor en daglichtweging.

Inspiratie natuur

n.v.t.

Het gebouw

2 modules:
Gebouw als ecosysteem
Green points

Het Groene Huis werkt!

Rol van de mens

Wat zie je?

Medewerkers en bezoekers wandelen door het gebouw of zitten achter een computer.

Hoe werkt het?

Mensen, computers e.d. zorgen voor opwarming van het gebouw. Dat spaart energie!

Inspiratie natuur

n.v.t.

Je bent een kacheltje!

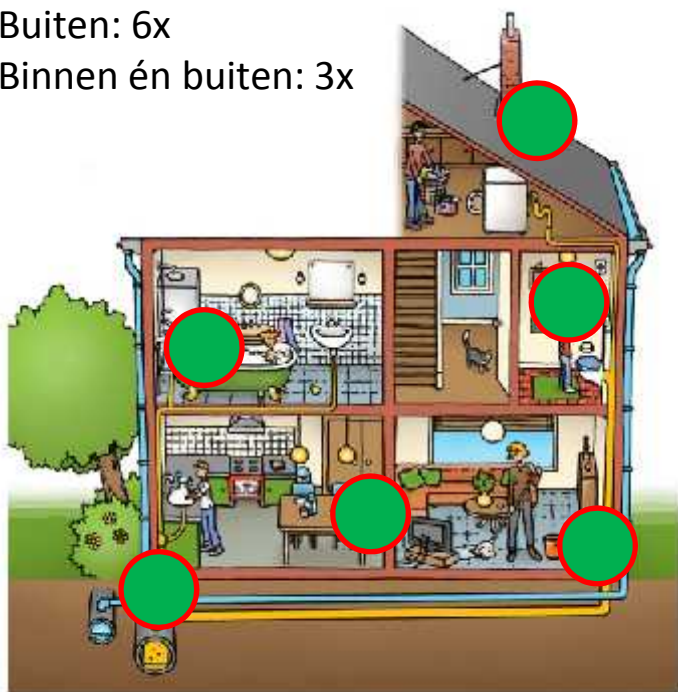
Ontdek het Groene Huis!

20 Green Points

Binnen: 11x

Buiten: 6x

Binnen én buiten: 3x

Sfeer en bezoekerservaring

- Gebruik dezelfde inkijk, met interactieve buttons in en op het gebouw.
- Basisinformatie over duurzame oplossingen en natuurvoorzieningen ('oneliners').
- Startpunt om zelf het gebouw (gericht) te gaan verkennen (binnen én buiten).
- Print een plattegrond met **Green Points** uit en ga op ontdekkingstocht! (ook zonder plattegrond te doen).
- *'Ik ga meteen kijken!'*

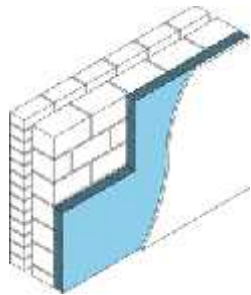
Kernboodschap

De bouw en inrichting van het gebouw is geïnspireerd op de natuur. Het is een prettige plek voor mens, plant en dier om te vertoeven. En er wordt op een slimme manier met energie omgegaan.

Ontdek het Groene Huis! (verdiepende info, **binnen**)

1 Inkijkje buitenmuur (aan binnenzijde)

Wat zie je?

Luchtdichte gebouwschil,
geen naden, kieren of
koudebruggen.

Hoe werkt het?

Beperking warmteverlies.

Inspiratie natuur

n.v.t.

Ontdek het Groene Huis! (verdiepende info, **binnen**)

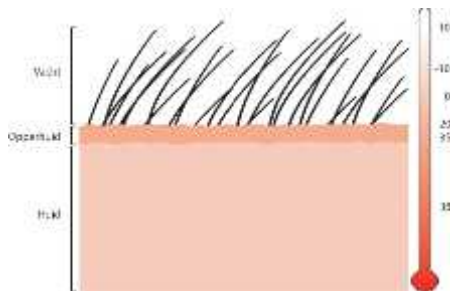
2 Dwarsdoorsnede kozijn

Wat zie je?

Passief kozijn met triple beglazing.

Hoe werkt het?

Stilstaande lucht isoleert.

Inspiratie natuur

Schapevool (of andere dierenvachten).

Ontdek het Groene Huis! (verdiepende info, **binnen**)

3

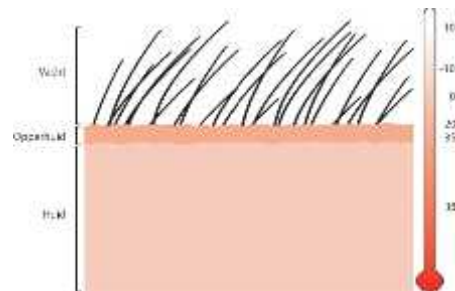
Inkijkje dak (binnenzijde)

Wat zie je?

Isovlas dakelementen zorgen voor isolatie. Verwijzing naar vlas in natuurtuin buiten.

Hoe werkt het?

Stilstaande lucht isoleert (net als bij vacht en veren).

Inspiratie natuur

Vlas (met lucht ertussen, net als bij vacht en veren).

Ontdek het Groene Huis! (verdiepende info, **innen**)

4 Inkijkje kolom bouwconstructie (horizontale balk glasgevel?)

Wat zie je?

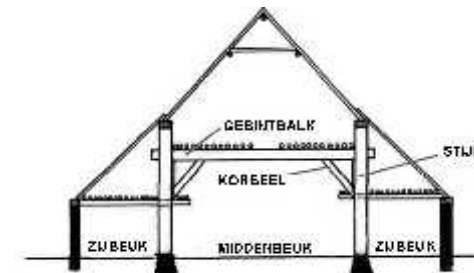
Massief houten constructie
verduurzaamd Europees
naaldhout.

Hoe werkt het?

Flexibele gebintestructuur.
Niet slopen, maar
aanpassen aan behoefte
(toekomstwaarde).

Inspiratie 'natuur'

Vroegere boerderijen.

Ontdek het Groene Huis! (verdiepende info, **binnen**)

5

Vergelijking gebruikte houtsoorten

Wat zie je?

Hout van boomsoorten gebruikt in binnenwerk gebouw (ca. 4 soorten o.a. populier in multiplex).

Hoe werkt het?

Hout is meest duurzame bouw materiaal.

Inspiratie natuur

Diverse boomsoorten.

Ontdek het Groene Huis! (verdiepende info, **binnen**)

6

Inkijkje vloer

Wat zie je?

Lage Temperatuur
Vloerverwarming.

Hoe werkt het?

Temp. verwarming ligt
dichter bij vraag temp.
(energiebesparing).
Betonvloer voor
vasthouden warmte/koelte.

Inspiratie natuur

Stenen houden
warmte/koelte vast (hot
stone massage).

Ontdek het Groene Huis! (verdiepende info, **binnen**)

7 Opbrengst zonnepanelen op dak

Wat zie je?

Geleverde zonnestroom in
aantal huishoudens per
tijdseenheid (ook: cumulatief
vanaf moment van installatie).

Hoe werkt het?

Verbinding met
zonnepanelen op dak
(educatief
opbrengstpaneel).

Inspiratie natuur

Voor niets gaat
de zon op!

Ontdek het Groene Huis! (verdiepende info, **binnen**)

8 Daglicht

Wat zie je?

Grote raampartijen,
passieve verlichting door
daglicht.

Hoe werkt het?

Optimaal gebruik daglicht,
dus minder kunstlicht nodig
(energiebesparing).

Inspiratie natuur

Voor niets gaat
de zon op!

Ontdek het Groene Huis! (verdiepende info, **binnen**)

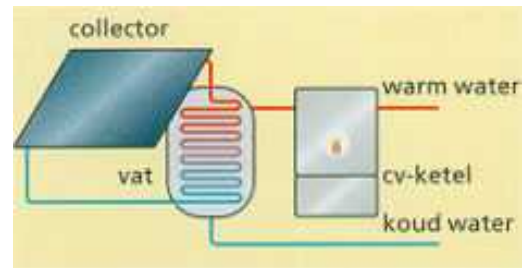
9 Kraan

Wat zie je?

Kraan (bij koffiehoeke).

Hoe werkt het?

Zonnecollector op dak zorgt voor warm tapwater (ketel voor laatste stap opwarmen).

Inspiratie natuur

Voor niets gaat de zon op!

Ontdek het Groene Huis! (verdiepende info, **binnen**)

10 Deur toilet

Wat zie je?

Deur naar toilet.

Hoe werkt het?

Geen watergebruik (nog uitwerken).

Inspiratie natuur

n.v.t.

Ontdek het Groene Huis! (verdiepende info, **binnen**)

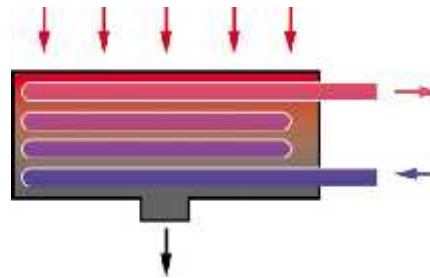
11 Deur personeelsdouche

Wat zie je?

Deur naar personeelsdouche.

Hoe werkt het?

Hergebruik warmte van douchewater dat op grond valt (gaat naar tapwater).

Inspiratie natuur

n.v.t.

Ontdek het Groene Huis! (verdiepende info, **buiten**)

12

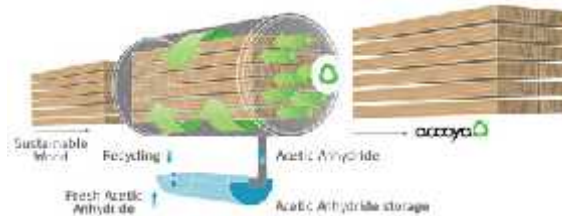
Gevel en dak

Wat zie je?

Houten dak- en gevelbekleding.

Hoe werkt het?

Accoya – verduurzaamd Europees iepen.

Inspiratie natuur

Vergelijk verwerking kunstwerk wel/niet verduurzaamd iepenhout.

Ontdek het Groene Huis! (verdiepende info, **buiten**)

13

Opvang hemelwater

Wat zie je?

Watercontainer voor bewatering moestuin en drinkwater vee. Display voor kwantiteit per dag/week/maand/jaar.

Hoe werkt het?

Neerslag dat op het dak valt, wordt opgevangen in containers.

Inspiratie natuur

n.v.t.

Ontdek het Groene Huis! (verdiepende info, **buiten**)

14

Natuurlijke zonwering

Wat zie je?

Groene pergola.

Hoe werkt het?

Bepanting zorgt voor schaduw in zomer, gebouw warmt minder snel op.

Inspiratie natuur

Bomen en struiken vangen zonlicht op (daaronder schaduw).

Ontdek het Groene Huis! (verdiepende info, **buiten**)

15

Zonlicht gestuurde schermen

Wat zie je?

Schermen met
tweeledige functie.

Hoe werkt het?

Bij zonneschijn schuiven
panelen voor ramen
(zonwering). Zonder
zonneschijn werken ze als
schutting.

Inspiratie natuur

n.v.t.

Ontdek het Groene Huis! (verdiepende info, **buiten**)

16

Natuurschoorsteen

Wat zie je?

Vaste verrekijker, gericht op natuurschoorsteen. Beknopte info over dieren.

Hoe werkt het?

Natuurschoorsteen met allerlei voorzieningen voor dieren.

Inspiratie natuur

Leefwijze gierzwaluwen, kerkuil, vlinders e.d.

Ontdek het Groene Huis! (verdiepende info, **buiten**)

17

Bijenhotel

Wat zie je?

Strook in de gevel doorboord met gaten. Beknopte info over dieren.

Hoe werkt het?

Woonruimte voor solitaire bijen.

Inspiratie natuur

Leefwijze solitaire bijen.

Ontdek het Groene Huis! (verdiepende info, **buiten/binnen**)

18

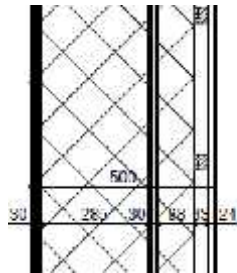
Vleermuiskasten in dak/spouwopening

Wat zie je?

Vleermuiskasten in dak/spouwopening.
Webcam met beknopte info in koffiehoeke.

Hoe werkt het?

Houten kasten, geïntegreerd in dak.

Inspiratie natuur

Leefwijze vleermuizen.

Ontdek het Groene Huis! (verdiepende info, **buiten/binnen**)

19

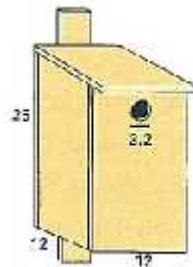
Koolmeeskasten

Wat zie je?

Koolmeeskasten op gevel.
Webcam met beknopte
info in koffiehoek.

Hoe werkt het?

Houten kasten,
geïntegreerd in houten
gevel.

Inspiratie natuur

Leefwijze koolmezen.

Ontdek het Groene Huis! (verdiepende info, **buiten/binnen**)

20

Egelnest

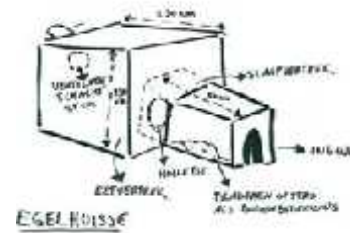
Wat zie je?

Egelhuis onder de waterbak of in dorpel gebouw.

Webcam met beknopte info in koffiehoek.

Hoe werkt het?

Egelhuis onder de waterbak of in dorpel gebouw.

Inspiratie natuur

Leefwijze egels.

Het Groene Huis van Amersfoort

Buiten in de stad

Onix | architecten, stedenbouwers en ontwerpers